

ontwikkeling+beheer natuurkwaliteit

o+bn

Kennisnetwerk OBN

COMMUNICATIE MET BELEID

EEN ADVIES TER VERBETERING VAN
COMMUNICATIE MET DE BELEIDSWERELD

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. De context	4
1.1 De opdrachtgever	4
1.2 De aanleiding en het doel	5
1.3 Aanpak en resultaat	6
2. Probleemanalyse	7
2.1 Analyse provinciale bestuursakkoorden	7
2.2 Inzichten op basis van de interne analyse	7
2.2.1 Inzichten in communicatie inspanningen richting de beleidswereld	8
2.2.2 Inzichten in knelpunten	8
2.3 Inzichten op basis van de interviews	10
2.3.1 Algemene inzichten uit interviews	10
2.3.2 Inzichten per beleidsorganisatie	11
2.3.3 Overzicht van de relevante beleidsthema's per organisatie	13
2.3.4 Overzicht van de relevante communicatiemiddelen per organisatie	14
3 Strategisch communicatieplan	15
3.1 Doelen strategisch communicatieplan 2020-2024	15
3.2 Doelgroepen	15
3.3 Strategische prioriteiten	16
4 Operationeel communicatieplan	17
4.1 Operationele invulling van de strategische prioriteiten	17
4.2 Communicatie-agenda	21
4.2.1 Benodigde uren voor een geheel jaar	24
4.2.2 Benodigde financiële investering voor een geheel jaar	24
4.3 Communicatieagenda 2020	25
4.3.1 Benodigde uren voor 2020	27
4.3.2 Benodigde financiële investering voor 2020	27
Bijlage 1 Analyse provinciale bestuursakkoorden	28

Voorwoord

Voor u ligt het advies dat ik in opdracht van het Kennisnetwerk OBN ontwikkelde. Het adviesrapport geeft antwoord op de vraag hoe het Kennisnetwerk haar communicatie met de beleidswereld kan verbeteren. Om antwoord te kunnen geven op deze vraag heb ik een inventarisatie van alle provinciale bestuursakkoorden gemaakt en van de huidige stand van zaken met betrekking tot communicatie om de knelpunten in beeld te krijgen. Vervolgens heb ik uitvoerig gesproken met mensen uit de beleidsdoelgroep.

De uitkomsten van deze analyses staan in dit rapport verwoord en hebben vervolgens geleid tot een advies voor strategische prioriteiten en een operationele vertaalslag om invulling te geven aan de strategische prioriteiten.

Dit alles moet leiden tot een betere zichtbaarheid van het Kennisnetwerk OBN en een betere verspreiding van de binnen het netwerk aanwezige kennis binnen de beleidswereld.

Aanvullend is er nog een *Handreiking Communicatie met beleid* ontwikkeld. Deze is bedoeld om per verschenen onderzoek, steeds de meest effectieve communicatie-aanpak te kiezen en uit te voeren.

Ik hoop van harte dat zowel dit rapport als de Handreiking een groot positief effect zal hebben op de communicatie met bestuurders en beleidsmakers en het Kennisnetwerk OBN daarmee haar bestaansrecht verder verstevigt.

Carla Feijen

december 2019

1. De context

Dit hoofdstuk schetst de context van dit rapport. Het beschrijft wie de opdrachtgever is, wat de aanleiding en het doel van dit communicatie-adviesrapport zijn en hoe het advies tot stand gekomen is.

1.1 De opdrachtgever

Kennisnetwerk OBN

Het Kennisnetwerk 'Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit' (OBN) is een kennisnetwerk en een onderzoeksprogramma. Het netwerk is in 1989 opgezet door het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij.

Het netwerk heeft een tweeledige taak. Door het netwerk worden onderzoeksvragen geformuleerd door terreinbeheerders, onderzoekers, adviseurs en overheden. Door middel van een aanbestedingstraject wordt het onderzoek op de markt gebracht. Met de opgedane kennis uit de onderzoeken worden concrete maatregelen geformuleerd voor herstel, beheer en behoud van bos en natuur. Daarnaast wordt de opgedane kennis op verschillende manieren (publicaties, website, bijeenkomsten) verspreid zodat de maatregelen ook worden toegepast in de dagelijkse beheerpraktijk.

Doel van het Kennisnetwerk OBN

Het Kennisnetwerk OBN heeft als doel de ontwikkeling, ontsluiting, verspreiding en benutting van kennis over natuurherstel en beheer ten behoeve van bijvoorbeeld Natura 2000, PAS, leefgebiedenbenadering en ontwikkeling van nieuwe natuur. Daarbij wordt waar mogelijk een koppeling gemaakt met andere maatschappelijke belangen zoals (water) veiligheid, (zeespiegelstijging en klimaatverandering), waterkwaliteit en – kwantiteit, bosbouw (houtproductie en biomassa), landbouw, gezondheid en beleving.

OBN-structuur en werkwijze

Het OBN-netwerk is een onafhankelijk en innovatief platform waar men elkaar ontmoet, en waar kennis en meningen worden uitgewisseld. Enerzijds heeft het een duidelijke structuur met een werkwijze en regels. Anderzijds is het ook een netwerk waarin de deelnemende mensen elkaar goed kennen en vanuit deze informele kant snel kunnen schakelen en handelen. Beide kanten, formeel en informeel, zijn belangrijk voor het netwerk. Dit is de kracht van OBN!

1.2 De aanleiding en het doel

In de Eindevaluatie van het Kennisnetwerk OBN (Bureau ZET, febr. 2018) wordt de volgende constatering gedaan: “De communicatie vanuit OBN met beleid schiet tekort, met name richting provinciale bestuurders en managers die nauwelijks aangehaakt zijn.” en de daarop gebaseerde volgende aanbeveling (nr. 13) gedaan:

“Zet sterker in op kennisverspreiding en communicatie richting beleid. OBN moet meer (kunnen) investeren in het aanwezig zijn in beleidsnetwerken en in het inzichtelijk maken van de bijdrage van OBN-kennis aan het invullen van actuele beleidsopgaven en het bereiken van de doelen van het natuurbeleid.”

In het advies van de Commissie ‘Ontwikkeling OBN’ (april 2018) wordt in feite dezelfde constatering anders en nog wat sterker gedaan: “Ondanks de lange geschiedenis en de successen is het Kennisnetwerk OBN en de vele resultaten ervan goeddeels onzichtbaar gebleven voor iedereen die niet tot de direct betrokkenen behoort. Deelnemers en ‘eigenaren’ zijn o.i. tekort geschoten in het in een bredere context laten zien van de relevantie van het netwerk en de resultaten in het daadwerkelijk beheer. Deze onbekendheid maakt het netwerk kwetsbaar en moet naar de mening van de Commissie in de komende jaren (door de deelnemers in) het netwerk worden rechtgezet.” (blz. 2).

En op blz. 6 staat: “De resultaten van het Kennisnetwerk OBN zijn de afgelopen jaren te weinig zichtbaar geweest en de betrokkenheid vanuit beleid en beheer is onvoldoende breed en op bestuurlijk niveau ontoereikend. Dit hangt met elkaar samen. Het is aan de deelnemende organisaties om te zorgen dat de meerwaarde van OBN-kennis voor beleid en beheer in ruime kring en dus ook op bestuurlijk niveau zichtbaar wordt.”

Dit wordt gevolgd door de kernachtige advies:

“3. Versterk de externe verankering en zichtbaarheid en daarmee de externe werking van het Kennisnetwerk OBN.”

In het vervolgproces van de besluitvorming over de aanbevelingen bleek ook de nog relatief grote onbekendheid van het OBN in de kringen van management, bestuur en politiek. Daarmee ook van de successen en de meerwaarde/noodzaak van het Kennisnetwerk OBN voor de bestuurlijke ambities.

Bovenstaande heeft het Directeurenoverleg OBN ertoe doen besluiten om voor de komende periode van het Kennisnetwerk OBN de strategische communicatie richting management en bestuur te versterken en intensiveren.

1.3 Aanpak en resultaat

Daartoe heeft het Kennisnetwerk OBN aan 108 concepts & communications de opdracht verstrekt een plan te ontwikkelen om de communicatie met de beleidswereld te versterken en intensiveren. In dat kader is er een analyse gemaakt van de provinciale bestuursakkoorden en de interne knelpunten die een effectieve communicatiestroom met de beleidswereld in de weg staan. Daarnaast hebben er interviews plaatsgevonden met mensen uit de beleidscommunicatiedoelgroepen om inzicht te verkrijgen in hun wensen en behoeften.

Deze uitkomsten staan in dit rapport verwoord en hebben gezamenlijk geleid tot strategische prioriteiten, een operationele doorvertaling daarvan en een praktische handreiking (Handreiking Communicatie met beleid) om inhoudelijke informatie beter te kunnen ontsluiten richting de beleidswereld.

2. Probleemanalyse

2.1 Analyse provinciale bestuursakkoorden

Om zicht te krijgen op de thema's die belangrijk zijn voor de beleidswereld, is een analyse gemaakt van de provinciale bestuursakkoorden 2019 -2023. In de bijlage is de volledige analyse opgenomen. Daarin zijn alle passages uit de verschillende bestuursakkoorden, die betrekking hebben op natuurbeheer, -behoud en ontwikkeling, opgenomen. Deze paragraaf beperkt zicht tot een overzicht van de belangrijkste thema's.

Alle provincies lijken groot belang te hechten aan de natuur: zij wijden alle een uitgebreid hoofdstuk in hun bestuursakkoord aan dit onderwerp.

Er zit een grote mate van overeenkomst in de thema's die in de verschillende akkoorden genoemd worden. Thema's die veel genoemd worden zijn:

- Robuust Natuurnetwerk
- N2000 / stikstof
- Kaderrichtlijn water / (grond-) waterkwaliteit en waterberging
- Grote wateren
- Klimaatadaptatie (droogte / vernatting)
- Klimaatmitigatie / extra bos
- Waterveiligheid
- Transitie naar natuurinclusieve landbouw
- Bodemdaling (veenweidegebied)
- Bescherming van akker- en weidevogels
- Biodiversiteit, insecten / bijen / bodemleven
- Ecologische verbindingen / versnippering
- Faunabeheer / exoten
- Landschapselementen

Uiteraard zijn er ook verschillen tussen de provincies en heeft ieder met zijn eigen uitdagingen te maken. In bijlage 1 staan steeds per provincie de belangrijkste onderwerpen genoemd.

2.2 Inzichten op basis van de interne analyse

De interne analyse naar de communicatie met de beleidswereld heeft inzicht gegeven in de activiteiten die door het kennisnetwerk zijn ondernomen en een aantal knelpunten aan het licht gebracht.

2.2.1 Inzichten in communicatie inspanningen richting de beleidswereld

In de periode 2014-2018 is hard gewerkt aan het professionaliseren van de communicatie van het Kennisnetwerk OBN. Dit is gedaan op basis van het Communicatieplan 2014 - 2018. In dit plan zijn twee communicatiedoelstellingen verwoord welke nog steeds actueel zijn:

1. een brede naamsbekendheid genereren voor het Kennisnetwerk OBN zodat haar meerwaarde als onafhankelijk, innovatief en deskundig platform bij de doelgroep bekend is.
2. het versterken van de wederzijdse kennisdeling en -verspreiding binnen de driehoek van beheerders, onderzoekers en beleidsmakers.

Ten einde deze doelstellingen te bereiken is in het communicatieplan een uitvoerige set aan middelen en acties omschreven die moeten leiden tot het realiseren van bovengenoemde doelstellingen. Ook is in het Jaarplan sinds 2014 jaarlijks een hoofdstuk Communicatie opgenomen met daarin beschreven de prioriteiten en voornemens in relatie tot het realiseren van de communicatiedoelstellingen.

Wat is daarvan gerealiseerd met name gericht op de beoogde doelgroep van managers, bestuurders en politici?

De grootste slagen zijn gemaakt op het ontwikkelen van een nieuwe website (www.natuurkennis.nl), het aanbrengen van eenheid in de verschillende communicatiemiddelen voor meer herkenbaarheid en het ontwikkelen van een serie brochures.

Tevens heeft er in 2014 een groot symposium plaatsgevonden, is er een mooie jubileumglossy ontwikkeld en over elk Deskundigenteam een factsheet gericht op de doelgroep van managers, bestuurders en politici. Ook is er een factsheet over erosieproblematiek gepubliceerd. Tevens wordt er regelmatig gepubliceerd op websites als NatureToday en Groen Kennisnet.

Specifiek voor de provincies is er jaarlijks een bijeenkomst georganiseerd en op verschillende provinciehuizen hebben bijeenkomsten voor medewerkers plaatsgevonden. In de provinciehuizen van Limburg en Utrecht hebben twee symposia plaatsgevonden.

2.2.2 Inzichten in knelpunten

Bovenstaande activiteiten hebben helaas niet geleid tot een goede communicatie met de beleidswereld (gezien de uitkomsten van de evaluaties in 2018). Daarvoor is

een aantal oorzaken aan te wijzen. De knelpunten in de communicatie richting de doelgroep managers, bestuurders en beleidsmakers vallen grofweg in drie categorieën uiteen:

1. Gebrek aan kennis van de doelgroep
2. Het niet hebben van een communicatieprofessional die regie voert
3. Ambassadeurschap

Gebrek aan kennis van de doelgroep

Het is voor OBN lastig gebleken een effectieve communicatiestroom tot stand te brengen met de doelgroep van managers, bestuurders, politici en beleidsmakers. De belangrijkste oorzaak daarvan is dat OBN geen goed inzicht heeft in hoe deze doelgroepen het beste te bereiken zijn en wat hun informatie of communicatiebehoefte is. Kennis van hoe bijvoorbeeld Provincies, Waterschappen, Ministeries en Rijkswaterstaat georganiseerd zijn en wie binnen deze organisaties de belangrijkste sleutelpersonen voor OBN zijn, ontbreekt. Daaruit volgend ontbreekt ook een duidelijk beeld welke middelen en kanalen ingezet kunnen worden om deze personen te bereiken met voor hen interessante boodschappen. Kennis over de geschikte boodschappen is ook marginaal.

Als gevolg van bovenstaande ontbreken binnen het aanbod van OBN ook specifieke productvormen en of activiteiten gericht op de deze doelgroep zoals bijvoorbeeld een beleidssamenvatting van de rapporten, OBN nieuwsbrief of een beleidsvariant van de veldwerkplaatsen.

Ontbreken van professionele uitvoering communicatiefunctie

Daarnaast is er geen uitvoering gegeven aan het voornemen om de communicatie van het OBN te beleggen bij een communicatieprofessional. Hierdoor is er geen strategische communicatiestrategie – en uitvoering gericht op deze doelgroep geweest. Communicatie lijkt met name te verlopen via reeds bestaande contacten en netwerken. Juist het bereiken van minder bekende doelgroepen vereist een gedegen en continue aanpak en een regiefunctie. Daarnaast bestaat het risico dat communicatie-activiteiten blijven liggen wanneer dit niet specifiek bij iemand belegd is, omdat mensen druk zijn met hun kernactiviteiten.

Het voornemen van het genereren van free publicity en het voeren van een actief persbeleid is onderbelicht gebleven. Het voeren van een actief persbeleid en daarmee werken aan beeldvorming van het OBN, de thema's waarmee zij zich bezighoudt en de rol die zij kan vervullen voor beleidsmakers is idealiter belegd bij een communicatieprofessional. Dit omdat dit continue aandacht vraagt en kennis van zaken als het medialandschap en issuemanagement. De communicatie-

professional zou verantwoordelijk moeten zijn voor het signaleren, uitvoeren, regievoeren en borgen van alle communicatieactiviteiten van het Kennisnetwerk.

Ambassadeurschap

In het communicatieplan 2014-2018 staat het voornemen om OBN-leden als ambassadeurs in te zetten voor het netwerk. Het is de vraag of dit in alle gevallen al het gewenste effect heeft. In alle DT's zitten een of meerdere een afgevaardigde(n) vanuit de beleidshoek. Toch lijkt dit niet te leiden tot een gestructureerde kennisverspreiding binnen de betreffende beleidsorganisaties.

De bekendheid van het OBN lijkt tot nu toe voornamelijk af te hangen van informele netwerken. Een meer gestructureerde en strategischer aanpak lijkt noodzakelijk om echt voet aan de grond te krijgen binnen de beleidswereld.

Het strategisch netwerken, zoals in het communicatieplan beschreven staat, heeft nog niet voldoende aandacht gehad/ effect gesorteerd. Met de nieuwe governance structuur valt te verwachten dat de connectie met de bestuurders, beleidsmakers en managers verbeterd wordt.

2.3 Inzichten op basis van de interviews

Om de communicatie met de beleidswereld te verbeteren en te kunnen borgen zijn er een aantal organisaties geïdentificeerd die belangrijk zijn als beleidsdoelgroep voor het Kennisnetwerk OBN. In de maanden oktober en november van 2019 zijn uitgebreide interviews afgenomen over kennis, houding en behoeften in relatie tot het Kennisnetwerk OBN.

Om overzicht in de bevindingen te creëren worden eerst de algemene bevindingen getoond. Vervolgens de bevindingen per beleidsdoelorganisatie beschreven.

2.3.1 Algemene inzichten uit interviews

- De bekendheid van Kennisnetwerk OBN behoeft aandacht. Waar staat het voor, hoe is het georganiseerd en 'wat kunnen wij er mee' zijn vragen die leven in de beleidswereld.
- Aan de kwaliteit van het onderzoek van Kennisnetwerk OBN wordt niet getwijfeld.
- Er is een grote noodzaak om de onderzoeken van het Kennisnetwerk te plaatsen in het perspectief van (maatschappelijke) opgaven, ambities en uitdagingen van provincies, ministerie en waterschappen. Die link is vaak wel te leggen, maar dit

moet actief door het Kennisnetwerk OBN gedaan worden, zodat de relevantie van OBN duidelijker wordt voor de beleidswereld.

- Persoonlijke relaties zijn belangrijk voor een goede aansluiting met de beleidswereld. Er bestaan binnen het netwerk al veel belangrijke connecties. Deze moeten effectiever worden ingezet. Daar waar connecties nog niet voldoende bestaan, is investeren in deze connecties belangrijk.
- Het Kennisnetwerk OBN moet investeren in actief zichtbaar zijn, pro-actief naar buiten treden en successen in breder verband delen dan op dit moment gebeurt.
- De nieuwe governance structuur levert waarschijnlijk een positieve invloed op een betere aansluiting met de beleidswereld, doordat de beleidsorganisaties nadrukkelijker betrokken worden bij het netwerk.
- Zet DT-leden actiever in als ambassadeurs. Een manier om DT-leden actiever binnen hun eigen organisatie te laten communiceren over wat het OBN is en welke onderzoeken er lopen of aanstaande zijn, is het creëren van een factsheet of presentatie voor de DT-leden. Gebruik daarvoor de DT samenvatting uit het jaarverslag als basis en schrijf dit toe richting beleidsuitdagingen.

2.3.2 Inzichten per beleidsorganisatie

Ministerie LNV

Inzicht: De absolute prioriteit is nu om het **Kennisnetwerk OBN goed en gedegen te positioneren. De basis daarvoor moet altijd liggen in het aansluiten bij de beleidsthema's van het Ministerie van LNV.** De belangrijkste thema's voor LNV zijn biodiversiteit, stikstof, droogte, klimaatbestendigheid en klimaatadaptatie. Binnen LNV wil men graag proactief geïnformeerd worden. Zorg bijvoorbeeld dat het Kennisnetwerk OBN minimaal twee keer per jaar wordt opgenomen in de interne nieuwsbrief *Keek op de Week* en ook regelmatig in de digitale knipselkrant *Newsdesk*. Snap hoe de hazen lopen en wanneer je de telefoon moet pakken. Op dit gebied kan OBN veel leren van lobbyclubs. Vanuit zichtbaarheid wil LNV dat in de fase van de projectvoorstellen al een koppeling wordt gemaakt met de beleidsthema's van het Ministerie. Daarnaast is het belangrijk dat binnen LNV duidelijk wordt wat de toegevoegde waarde van OBN is voor de terreinbeherende organisaties. Niet al het OBN werk hoeft rechtstreeks bij te dragen aan beleid, maar laat dan wel duidelijk zien hoe het bedraagt aan natuurbeheer. Betrek voor meer zichtbaarheid ook eens de DG's, Staatssecretarissen en Minister bij de presentatie van onderzoeksuitkomsten tijdens bijvoorbeeld symposia of een veldwerkplaats. En investeer in professioneel communicatiebeleid en iemand die daarop regie voert.

Ministerie I&W

Inzicht: **Leer te denken vanuit beleidsrelevantie.** Thema's waar de connectie ligt zijn: stikstof, bodemdaling, bodemkwaliteit, kustversterking en het beheer van

uiterwaarden). Zorg dat de Rijkskennisinstituten (als PBL en RIVM) OBN goed kennen en zij OBN kennis en inzichten het Ministerie binnen brengen (de indirecte weg). Maak gebruik van hun autoriteit en investeer dus ook hier in de relatie. Streef naar 1 publicatie per jaar in de Kennis & Innovatiekrant van I&W. En lever publicaties aan voor het maandelijkse 'publicatieoverzicht'. (beiden worden intern verspreid binnen I&W en daarmee dus ook binnen RWS).

Provincies

Inzicht: Men vraagt expliciet om **zorg en aandacht in de relatie-opbouw met gedeputeerden**. Maak bijvoorbeeld een kennismakingsronde om structureel uit te leggen wie en wat OBN is, blijf inzichtelijk houden waar de uitdagingen liggen en wat de ontwikkelingen zijn.

Bestuurders op provinciaal niveau hebben behoefte om gevoed te worden met de OBN kennis, via hun ambtenaren. Trek gezamenlijk op bij het bekend maken van onderzoeksresultaten (op provinciaal niveau) en betrek hierin de regionale en landelijke media. Zorg er ook in dit kader voor dat het Kennisnetwerk OBN zichtbaar is en fysiek aanwezig op de juiste plekken, zoals de Natuurtop. Presenteer je ook tijdens de 2-daagse van de bacvp en jaarlijks tijdens een bijeenkomst van de aacvp. Ook hier geldt weer: zorg dat je inhoudelijk aansluit bij de uitdagingen die er leven, maak het relevant en spreek de taal van de provincies. De analyse van bestuursakkoorden (zie bijlage) biedt hiervoor handvatten.

In het jaarverslag wordt ingegaan op de inhoud en de financiële componenten van een jaar. Er is echter geen beschrijving van hoe betrokkenheid/het proces heeft plaatsgevonden richting provincies. Dit toe te voegen kan helpen meer aansluiting te vinden bij de provincies.

Waterschappen

Inzicht: **Zorg ervoor dat je de uitdagingen kent van de Waterschappen en stem je communicatieboodschappen hierop af**. Wees daar waar de Waterschappen ook zijn (bijvoorbeeld via de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer, Platform Ecologisch Herstel Meren en Plassen en Nederlands platform voor waterschapsecologen), weet hen op de juiste manier te vinden en informeer ze rechtstreeks. Investeer in de relatie met STOWA en leer van hoe zij hun communicatie vormgeven. Benut de contacten die er al zijn. Voedt DT leden van de waterschappen met kant en klare communicatiemiddelen die zij intern kunnen verspreiden (powerpoints of factsheets).

Rijkswaterstaat

Inzicht: Waterveiligheid is voor RWS het belangrijkste thema. Natuurbeheer, -ontwikkeling en -behoud staat niet bovenaan de prioriteitenlijst. Ook hier: **zorg dat je relevant bent in je uitingen en sluit aan bij de uitdagingen** (KRW, bodemdaling,

kustversterking). De belangrijkste link met Rijkswaterstaat is de Dienst WWL (kennisafdeling van RWS), voed hen met relevante informatie.

Binnen het Programma Overleg Rivieren bestaat de **Kennistafel Waterkwaliteit en Natuur**. Twee keer per jaar organiseren zij een bijeenkomst om kennisvragen op te halen. Deze staat open voor externen. Zorg dat OBN hiervoor wordt uitgenodigd om zo zichtbaarheid van het Kennisnetwerk te borgen.

Het eventuele nieuwe DT Grote Wateren zou het voor Rijkswaterstaat interessant maken intensiever betrokken te zijn bij OBN. **Borg dat RWS vertegenwoordigd blijft in het Kennisnetwerk, niet alleen op persoon, maar juist ook op organisatie.** Tot slot draagt men aan om meer samenwerking/aansluiting te zoeken met onderwijsinstellingen en initiatieven als Maas en Rijn in Beeld.

2.3.3 Overzicht van de relevante beleidsthema's per organisatie

MINISTERIE LNV • Biodiversiteit • Stikstof • Droogte • Klimaatbestendigheid • Klimaatadaptatie	RIJKSWATERSTAAT • Kaderrichtlijn water • Waterveiligheid • Bodemkwaliteit • Grote wateren • Kustversterking	PROVINCIES • Robuust Natuurnetwerk • N2000/stikstof • Kaderrichtlijn water/(grond-) waterkwaliteit/waterberging • Grote wateren • Klimaatadaptatie (droogte, vernatting) • Klimaatmitigatie/extra bos • Waterveiligheid • Transitie naar natuurinclusieve landbouw • Bodemdaling (veenweidegebied) • Bescherming akker- en weidevogels • Biodiversiteit/insecten/bijen/bodemleven • Ecologische verbindingen/ ontsnippering • Faunabeheer/exoten • Landschapselementen
MINISTERIE I&W • PFAS • Stikstof • Kustversterking • Bodemkwaliteit • Uiterwaardenbeheer	WATERSCHAPPEN • Kaderrichtlijn water • (Grond-) waterkwaliteit • Waterberging • Waterveiligheid • Klimaatadaptatie	

2.3.4 Overzicht van de relevante communicatiemiddelen per organisatie

MINISTERIE LNV A Via persoonlijke communicatie - Lunchlezing - Natuurtop Via massacommunicatie - Keek op de Week - Newsdesk - Vroege Vogels - Infoblad voor beleid B Via persoonlijke communicatie - Contacten bij LNV in het netwerk van OBN	RIJKSWATERSTAAT A Via persoonlijke communicatie - Symposia als Deltacongres - Kennistafel Waterkwaliteit & Natuur - Veldwerkplaats Via massacommunicatie - Afdeling WVL - Intranet - STOWA - Twitter - Natuurkennis.nl - Infoblad voor beleid B Via persoonlijke communicatie - DT leden als ambassadeurs - STOWA	WATERSCHAPPEN A Via persoonlijke communicatie - Symposia als Deltacongres en Dag van de biodiversiteit - Eigen symposium - DT leden als ambassadeurs - Contactpersonen bij de Unie van Waterschappen - Veldwerkplaats Via massacommunicatie - STOWA - Vroege Vogels - Vakbladen - Twitter - Natuurkennis.nl - Nieuwsbrief OBN - Infoblad voor beleid B Via persoonlijke communicatie - DT leden als ambassadeurs - STOWA - Contactpersonen bij de Unie van Waterschappen	PROVINCIES A Via persoonlijke communicatie - Werkgroep Natuurbeleid - Aacvp - Bacvp tweedaagse - Natuurtop - Eigen symposium - DT leden als ambassadeurs - Veldwerkplaats Via massacommunicatie - Vroege Vogels - Twitter - Nieuwsbrief OBN - Natuurkennis.nl - Infoblad voor beleid B Via persoonlijke communicatie - DT leden als ambassadeurs
--	--	---	---

A – Je doelgroep *informer*en zodat zij op de hoogte zijn dat de kennis bestaat en zij deze eventueel kunnen inzetten voor hun uitdagingen

B – Je zoekt *samenwerking, denkkraft, co-creatie of co-financiering*

Toelichting: Middelen in categorie A zijn geschikt om de doelgroep te informeren.

Middelen uit categorie B zijn geschikt wanneer het doel is de doelgroep uit te nodigen voor samenwerking of co-financiering. Een uitgebreide toelichting op dit overzicht is te vinden in de Handreiking communicatie met beleid. Daarin is ook nog een verdere uitsplitsing en detaillering toegepast.

3 Strategisch communicatieplan

Kennisverspreiding en kennis delen vraagt om een gedegen plan ten behoeve van de efficiënte ontsluiting, een goede verspreiding en effectieve vormen van kennisdeling en gebruiken over natuurherstel en -beheer. De zichtbaarheid van het Kennisnetwerk OBN en haar meerwaarde dient voor de komende jaren voor de beleidsdoelgroepen vergroot te worden. In dit hoofdstuk staan de communicatiedoelen beschreven zoals deze door OBN zijn vastgesteld. Vervolgens wordt beschreven welke beleidsdoelgroepen kunnen worden onderscheiden. Dit hoofdstuk eindigt met het vaststellen van de strategische prioriteiten met betrekking tot beleidscommunicatie. In het volgende hoofdstuk wordt vervolgens een operationele invulling gegeven aan de strategische prioriteiten.

3.1 Doelen strategisch communicatieplan 2020-2024

Dit strategisch communicatieplan voor de beleidsdoelgroepen voor het Kennisnetwerk OBN dient een tweeledig doel.

1. Een brede naamsbekendheid genereren voor het Kennisnetwerk OBN zodat haar meerwaarde als onafhankelijk, innovatief en deskundig platform bij de beleidsdoelgroepen bekend is.
2. Het versterken van de wederzijdse kennisdeling en -verspreiding binnen de driehoek van beheerders, onderzoekers en beleidsmakers.

Deze doelen zijn gebaseerd op het communicatieplan 2014-2018 en nog steeds actueel bevonden.

3.2 Doelgroepen

Om de communicatie met de beleidswereld te verbeteren en te kunnen borgen is een aantal organisaties geïdentificeerd die belangrijk zijn als beleidsdoelgroep voor het Kennisnetwerk OBN. Deze zijn:

- Ministerie LNV
- Ministerie I&W
- Provincies (en IPO /BIJ12)
- Waterschappen
- Rijkswaterstaat

Dit plan maakt onderscheid tussen bestuurders en beleidsmakers omdat beide doelgroepen andere behoeften hebben qua communicatie.

Bestuurders

Het is voor bestuurders met name belangrijk dat zij weten wat OBN is en hoe het bestaan van het Kennisnetwerk kan bijdragen aan het realiseren van beleidsopgaven en het behalen van natuurdoelen. Met andere woorden: waarom zouden zij in de toekomst blijven investeren in het netwerk. Doelstelling 1 is dus van toepassing voor bestuurders.

Inhoudelijk relevante kennis komt via het ambtelijk apparaat bij de bestuurders en daarom is communicatiedoelstelling 2 niet gericht op deze doelgroep.

Beleidsmakers

Voor beleidsmakers is inhoudelijke kennis belangrijk, daar waar dit bijdraagt aan hun beleidsopgaven en het ontwikkelen van natuurbeleid.

Communicatiedoelstelling 2 is dus gericht op beleidsmakers. Om een optimale kennisdeling te kunnen waarborgen is bekendheid met OBN (doelstelling 1) als merk een randvoorwaarde.

3.3 Strategische prioriteiten

Vanuit de veelheid aan informatie die zowel de interne analyse (2.2) als de interviews (2.3) hebben opgeleverd, valt een aantal strategische prioriteiten te identificeren.

Wanneer het Kennisnetwerk OBN de komende jaren serieus inzet op deze prioriteiten, zal de communicatie met de beleidswereld zeer verbeteren. Dit zal zich vertalen in een grotere naamsbekendheid als onafhankelijk, deskundig en innovatief kennisplatform bij de verschillende beleidsorganisaties en een intensiever gebruik van de door OBN gegenereerde kennis bij het ontwikkelen en evalueren van natuurbeleid. De evaluatie van het Kennisnetwerk in mei 2024 zal dan ook een aanzienlijk positiever beeld opleveren over de communicatie met de beleidswereld.

De strategische prioriteiten waarop het Kennisnetwerk de komende jaren moet inzetten zijn:

1. Beleidsrelevant maken van communicatie
2. Investeren in relaties
3. Zichtbaar en aanwezig zijn
4. Communicatiefunctie professioneel beleggen en borgen

4 Operationeel communicatieplan

Dit hoofdstuk beschrijft hoe het Kennisnetwerk OBN invulling kan geven aan de strategische communicatie prioriteiten. Per prioriteit staat steeds beschreven welke acties uitgevoerd moeten worden om een bijdrage te leveren aan de actieve en relevante communicatie met de beleidswereld. In paragraaf 4.2 staat een matrix weergegeven waarin de relatie tussen de communicatieactiviteiten, de doelstellingen en de doelgroepen beschreven staat. Tevens biedt de matrix ook inzicht in de planning van de activiteiten.

4.1 Operationele invulling van de strategische prioriteiten

Prioriteit 1 Beleidsrelevant maken van communicatie

- Ken de beleidsthema's van de verschillende doelgroepen (provincies, waterschappen, LNV, RWS). Deze zijn in 2019 geïnventariseerd en opgenomen in de *Handreiking Communicatie met beleid*. Zorg echter dat dit overzicht jaarlijks wordt gecontroleerd op actualiteit en update deze waar nodig.
- Koppel de onderzoeksprojecten en het jaarplan aan beleidsthema's. Dit wordt in de onderzoeksvoorstellen al gedaan, maar maak de koppeling ook steeds expliciet in bijvoorbeeld het jaarplan, het verspreiden van de geaccordeerde onderzoeksprojecten, persberichten et cetera. De *Handreiking Communicatie met Beleid* kan hierbij behulpzaam zijn.
- Stel bij het verschijnen van ieder onderzoek een communicatieplan op, op basis van de *Handreiking Communicatie met beleid*.
- Ontwikkel voor elk verschenen rapport een apart factsheet (infoblad) voor beleidsmakers, managers en bestuurders is aan te raden. Zij zijn geïnteresseerd in de grote lijnen en de koppeling met hun beleidsuitdagingen, minder in de details zoals beheerders dat wel zijn. Beleidsmensen hebben heel veel te lezen. Wil je ze bereiken, hou het dan kort, overzichtelijk, relevant en aantrekkelijk. Het factsheet moet dus niet te uitgebreid zijn. Het belangrijkste doel is te laten zien dat er kennis beschikbaar is die voor beleidsuitdagingen relevant is. Je gebruikt het factsheet om de aandacht te trekken, te laten zien dat OBN weet wat de beleidsuitdagingen zijn en daarop aansluit en om mensen te verleiden om verder te lezen in het rapport bijvoorbeeld op het moment dat zij het onderwerp relevant achten. Zowel de

managementsamenvatting in het rapport, de beleidsparagraaf in het onderzoeksvoorstel en het hoofdstuk conclusies en aanbevelingen (maar dit is als het goed is al gedekt in de samenvatting), bieden goede informatie om de factsheet te vullen. Aangevuld met een aantal mooie foto's en een of twee grafieken.

Wat moet er aan de orde komen in het factsheet?

- Inleiding (benoemen voor wie dit interessant is en waarom), aanleiding en vraagstelling (hier komt ook de beleidscontext, aan welk beleidsvraagstuk levert dit onderzoek een bijdrage en hoe)
- Belangrijkste conclusies en aanbevelingen voor beleid en kort de conclusies voor beheer
- Welke informatie, grenzend aan dit onderzoek, heeft OBN nog meer beschikbaar en of wat wordt er op dit moment nog onderzocht
- Contactinformatie (wie binnen OBN hierover te benaderen voor meer informatie)

De factsheet kan als (digitaal) inlegvel bij het rapport verspreid worden, maar ook als een op zichzelf staand document.

- Maak Veldwerkplaatsen specifiek interessant voor beleidsmakers door expliciet te maken hoe het onderzoek bijdraagt aan beleidsthema's en hier ook tijd voor te maken in het programma. Een andere optie is om Veldwerkplaatsen speciaal voor beleidsmakers te organiseren voor meer focus op de beleidsrelevantie. Echter, juist de ontmoeting tussen beheer en beleid maakt deze dagen ook voor beleidsmensen interessant. Uitproberen van beide varianten moet duidelijk maken welke oplossing het beste werkt.

Prioriteit 2 Investeren in relaties

- Zorg dat je jaarlijks op het netvlies komt bij alle gedeputeerden. Doe dit door inhoudelijk aan te sluiten op gesprekken die al plaatsvinden over bijvoorbeeld de bossenstrategie. Of verken of aansluiting bij de jaargesprekken van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, op basis van inhoud, mogelijk is.
- Voed en ondersteun bestuurders en beleidsmakers pro-actief met kennis op het moment dat media-aandacht ontstaat voor een van hun dossiers. Of beter nog, voordat de media-aandacht en daarmee beeldvorming ontstaat. Hiervoor is het nodig de actualiteit goed te

volgen en steeds de vraag te stellen: waar kunnen wij vanuit OBN bijdragen met kennis die we in huis hebben?

- Ondersteun de beleidsvertegenwoordiger in de DT's bij het onder de aandacht brengen van OBN binnen hun organisatie door middel van factsheets en een powerpointpresentatie als afgeleide van het jaarverslag (alleen de onderzoekshoofdstukken).
- Faciliteer DT leden door eens per jaar een kennisbijeenkomst te organiseren voor alle DT leden die bij provincies, waterschappen of ministeries werken. Zij kunnen op deze wijze kennis delen en verspreiden en vervolgens ook intern hun ambassadeursrol makkelijker vormgeven.
- Investeer in de relatie met projectleiders van relevante projecten als Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), Platform Ecologisch Herstel Meren en Plassen, Deltaplan Biodiversiteitsherstel, de bijenstrategie, Energie op rijksgronden (biodiversiteit bij verschillende inrichtingen zonneparken bijvoorbeeld), het Leernetwerk Provincies en Expertisenetwerk Waterveiligheid.
- Investeer in de relatie met de communicatieafdelingen van bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en Natuurmomenten. Leer van hoe zij werken en bouw relatie zodat zij bereid zijn bij te dragen aan de zichtbaarheid van OBN.

Prioriteit 3 Zichtbaar en aanwezig zijn

- Organiseer jaarlijks een OBN symposium waarin aandacht is voor de afgeronde onderzoeken van het vorige jaar, onderzoeken die lopen, het ophalen van kennisvragen en het bouwen van relaties. Idealiter is dit een breed symposium, omdat:
 - Een breed spectrum aan onderwerpen een bredere doelgroep + meer mensen trekt waardoor de exposure groter wordt + dat maakt dat bijvoorbeeld gedeputeerden of dg's eerder bereid zijn een ceremoniële taak uit te voeren en dat zorgt dan weer voor meer kans op media exposure
 - Het OBN de mogelijkheid geeft zich in de breedte te profileren
 - Het een symposium kan zijn voor zowel beheer- als beleidsdoelgroepen, waarbij voor beide doelgroepen voldoende interessants te halen moet zijn.

Een dergelijk breed symposium vraagt echter ook een flinke investering in uren en geld. Jaarlijks kan daarom afgewogen worden of

een dergelijke brede inzet haalbaar is, of dat een kleiner – specifiek – thema gekozen moet worden.

- Wees aanwezig met een inhoudelijke bijdrage op de Natuurtop (eens in de twee jaar), het Deltacongres en de BACVP tweedaagse.
- Zorg voor publicaties in de Keek op de Week (LNV) (2x per jaar), Kennis & Innovatiekrant (I&W) (1x per jaar).
- Zorg voor publicaties op Nature Today (tweewekelijks). Het Partner Pluspakket van Nature Today biedt ondersteuning om nieuwswaarde te creëren zodat bericht ook worden opgepakt door de landelijke en regionale media. Daarnaast hebben zij de beschikking over een mediamodule van waaruit je als partner rechtstreeks relevante journalisten kunt selecteren en benaderen.
- Wees op gezette tijden aanwezig in de landelijke en lokale media, met behulp van Nature Today. Dit lidmaatschap kan als voordeliger alternatief dienen voor een PR bureau.
- Wees aanwezig op social media. Een OBN Twitter en LinkedIn account zijn aan te raden. Vervolgens moet hier ook regelmatig (wekelijks) gepubliceerd worden. De publicaties op Nature Today kunnen hiervoor de basis vormen, aangevuld met berichten uit de VBNE nieuwsbrief, nieuw verschenen onderzoeken en publicaties, geplande bijeenkomsten etc.

Prioriteit 4 Communicatiefunctie professioneel beleggen en borgen

- Investeer in een communicatieprofessional voor gemiddeld 8 uur in de week. Idealiter zijn deze uren flexibel in te zetten en op te schalen waar tijdelijk nodig. De communicatieprofessional stroomlijnt communicatie, monitort de actualiteit, coördineert, implementeert en borgt de activiteiten. Overweeg ook de optie om eventueel een stagiair te koppelen aan de communicatiemedewerker. Zo ontstaat er meer capaciteit voor bijvoorbeeld social media activiteiten. Houd echter wel goed in gedachten dat stagiaires ook voldoende begeleiding nodig hebben en het is de vraag of daarin kan worden voorzien.

4.2 Communicatie-agenda

Onderstaande matrix biedt een overzicht van de activiteiten voor de periode van een jaar en creëert inzicht voor welke doelgroep zij bedoelt zijn en aan welke doelstelling en prioriteit zij uitvoering geven. Ook is opgenomen wie verantwoordelijk is voor de activiteit, wie hieraan ondersteunend is en wat de investering in uren en kosten (out of pocket – dus exclusief ureninvestering) is.

De communicatieactiviteiten die voortvloeien uit het verschijnen van een nieuw onderzoeksrapport zijn in deze agenda slechts opgenomen onder de titel Communicatieplan. In feite ontstaat er per onderzoek een deelcommunicatieplan van waaruit specifieke activiteiten voortvloeien. Deze dienen als aanvulling op de activiteiten uit het strategisch plan en zijn voornamelijk gericht op het realiseren van doelstelling 2: kennisverspreiding en kennisdeling.

Prioriteit	Activiteit	Verantwoordelijk	Ondersteunend	Uren	Out of pocket kosten	Planning	Doelgroep	Doelstelling
Beleids-relevantie	Inventariseer beleidsthema's	OBN – Programma leider	BIJ12, LNV	8	-	oktober	bestuurders & beleidsmakers	1 en 2
Beleids-relevantie	onderzoeksprojecten aan beleidsthema's koppelen	OBN – Programma leider	Communicatie-medewerker	4	-	november	bestuurders & beleidsmakers	1
Beleids-relevantie	Beleidsfactsheet	OBN – communicatiemedewerker	DT	8 per factsheet 8x8=64	Eenmalig 1.000 voor het ontwikkelen van het format. Vervolgens 200 per	bij verschijnen onderzoek	beleidsmakers	2

					factsheet voor opmaak en drukwerk: 1.000 + 8 x 200 = 2.600			
Beleids- relevantie	Veldwerkplaatsen	OBN - ?	?	?	?	bij verschijnen onderzoek	beleidsmakers	2
Beleids- relevantie	Communicatieplan	OBN - DT	Communicatie medewerker	12 per plan	-	bij verschijnen onderzoek	beleidsmakers	2
Relaties	Relatie opbouwen met communicatieafdelingen	OBN – communicatie medewerker	OBN – programma leider	12	-	doorlopend	bestuurders	1
Relaties	Kennisdag DT leden	OBN – communicatiemedewerker	BIJ12 LNV	16	2.000	januari	Beleidsmakers	2
Relaties	DT ondersteuning dmv powerpoint	OBN – communicatie- medewerker	OBN - Programma leider	16	-	april	beleidsmakers	1

Relaties	Zichtbaarheid bij gedeputeerden	BIJ12	OBN – programma leider	16	-	doorlopend	bestuurders	1
Relaties	Pro-actieve ondersteuning bij media aandacht	OBN – communicatiemedewerker	DT's BIJ12 Nature Today	16	-	als relevant	bestuurders & beleidsmakers	1
Zichtbaarheid	Mediabeleid	OBN – communicatie medewerker	Nature Today BIJ12 LNV	30	-	doorlopend	bestuurders & beleidsmakers	1 en 2
Zichtbaarheid	Social media	OBN – communicatie medewerker	DT's	50	-	doorlopend	beleidsmakers	1 en 2
Zichtbaarheid	BAC VP tweedaagse	OBN – programma leider	BIJ12	8	-	februari	bestuurders	1
Zichtbaarheid	OBN Symposium	OBN – communicatie medewerker	DT's BIJ12 LNV STOWA	100	25.000	maart	beleidsmakers	1 en 2
Zichtbaarheid	Natuurtop	OBN – communicatiemedewerker		24 (eens in de twee jaar)	-	oktober	bestuurders & beleidsmakers	1
Zichtbaarheid	Deltacongres	OBN-communicatiemedewerker	STOWA RWS	24	-	november	bestuurders & beleidsmakers	1 en 2

Zichtbaarheid	Publicatie op Nature Today	OBN – communicatie-medewerker	DT's	60	4.250	Eens per twee weken	bestuurders & beleidsmakers	1 en 2
Zichtbaarheid	Publicatie in Keek op de week	OBN – communicatie medewerker	DT's	8	-	Twee keer per jaar	bestuurders & beleidsmakers	1 en 2

4.2.1 Benodigde uren voor een geheel jaar

Het totale aantal uren dat vanuit bovenstaande agenda gemoeid is met beleidscommunicatie is: 448

Deze uren zijn verdeeld over de

OBN – Programmaleider : 20

OBN - DT's : 12 per communicatieplan -> $12 \times 8 = 96$

OBN – Communicatiemedewerker : 416 (het voorstel is om extern voor 1 dag/week, 40 weken/jaar totaal 320 uren uit te besteden; de overige uren kunnen worden opgevangen door de OBN Programmamedewerker)

4.2.2 Benodigde financiële investering voor een geheel jaar

Out of pocket kosten : 33.850 euro

Inhuur communicatiemedewerker : 40 weken a 8 uur x 90,75 (incl. btw) = 29.040 euro *

Totaal : 62.890 euro

*Ter overweging: Misschien is voor dit bedrag per jaar een communicatiemedewerker in loondienst aantrekkelijker dan een freelancer. Wellicht ontstaat er voor hetzelfde bedrag de mogelijkheid om iemand niet voor 8 maar voor 12 of 16 uur per week aan te nemen. Of om de totale investering voor 8 uur per week naar beneden te brengen.

4.3 Communicatieagenda 2020

Omdat er in de begroting van 2020 geen rekening gehouden is met de beleidscommunicatie en daarnaast het jaar 2020 al ver gevorderd is, staat hieronder een beknopte communicatie agenda voor dit huidige jaar. Bij het opstellen van de agenda is rekening gehouden met beperkte beschikbaarheid in tijd en geld afgezet tegen welke activiteiten de meeste impact kunnen hebben op de drie prioriteiten *beleidsrelevantie*, *zichtbaarheid* en *relaties*. Ook gaat het in 2020 om het op doen van ervaring met de verschillende activiteiten en daarnaast het treffen van voorbereidingen zodat 2021 vol van start gegaan kan worden met een effectieve communicatie richting beleidsdoelgroepen.

Planning	Prioriteit	Activiteit	Verantwoordelijk	Ondersteunend	Uren	Out of pocket kosten	Toelichting
doorlopend	Zichtbaarheid	Social media	OBN – communicatie medewerker	DT's	CM 24	-	Maak OBN account aan op Twitter en LinkedIN en post wekelijks een bericht
juni	Beleids-relevantie	Brochure voor beleidsdoelgroepen	OBN – programmaleider	DT's	PL 4	-	Brochure is ontwikkeld en moet verspreid worden
juni	Relaties	DT ondersteuning d.m.v. powerpoint	OBN – communicatie-medewerker	OBN - Programma leider	CM 14 PL 2	-	
8 publicaties voor 1 oktober	Zichtbaarheid	Publicatie op Nature Today	OBN – communicatie-medewerker	DT's BIJ12	CM 16 DT 4 BIJ12 4		In samenwerking met BIJ12? Belangrijk is te inventariseren wat het effect op websitetraffic is.

juni & oktober	Zichtbaarheid	Publicatie in Keek op de week	OBN – communicatie medewerker	DT's	CM 3 DT 1	-	Aan te leveren aan Hans Hillebrand. Bij hem ook toetsen of de berichten publicatie waardig zijn.
juli	Beleids-relevantie	Beleidsfactsheet	OBN – communicatie medewerker	DT OBN- programma leider	Format: CM 6 DT 1 PL 1 3 Fact sheets: CM 15 DT 6 PL 2	Eenmalig 1.000 voor het ontwikkelen van het format. Vervolgens 200 per factsheet voor opmaak en drukwerk: 1600	In juli het format ontwikkelen + een eerste factsheet nav een beleidsrelevant onderzoek. Daarna bij verschijnen van onderzoek. Minimaal 3 in totaal in 2020.
september	Beleids-relevantie	Inventariseer beleidsthema's	OBN – Programma leider	BIJ12, LNV	PL 8	-	
na de workshop (september?)	Beleids-relevantie	Communicatieplan	DT	Communicatie medewerker	DT 8 CM 4	-	Naar aanleiding van de workshop stelt ieder DT een eerste communicatieplan op basis van een voor de beleidswereld relevant onderzoek

oktober	Beleids-relevantie	onderzoeksprojecten aan beleidsthema's koppelen	OBN – Programma leider	Communicatie-medewerker	PL 4	-	
oktober/ november	Relaties	Kennisdag DT leden	OBN – communicatiemedewerker	BIJ12 LNV	CM 12 BIJ12 1 LNV 1	2.000	In combinatie met lancering Beleidsbrochure
12 november	Zichtbaarheid	Inhoudelijke deelname Deltacongres	OBN-communicatiemedewerker	DT's STOWA RWS	CM 11 STOWA 1 RWS 4	-	Vindt plaats in Maastricht. Mogelijk een link maken met project RWS – Tom Violier

4.3.1 Benodigde uren voor 2020

Het totale aantal uren dat vanuit bovenstaande agenda gemoeid is met beleidscommunicatie is: 146

Deze uren zijn verdeeld over de

OBN – Programmaleider : 21

OBN - DT's : 20

OBN – Communicatiemedewerker : 105

4.3.2 Benodigde financiële investering voor 2020

Out of pocket kosten : 3.600 euro

Inhuur communicatiemedewerker : 105 uur x 90,75 (incl. btw) = 9.528,75 euro

Totaal : 13.128,75 euro

Bijlage 1 Analyse provinciale bestuursakkoorden

In deze bijlage zijn alle passages uit de verschillende bestuursakkoorden, die betrekking hebben op natuurbeheer, -behoud en ontwikkeling, opgenomen.

Alle provincies lijken groot belang te hechten aan de natuur: zij wijden alle een uitgebreid hoofdstuk in hun bestuursakkoord aan dit onderwerp.

Er zit een grote mate van overeenkomst in de thema's die in de verschillende akkoorden genoemd worden. Thema's die veel genoemd worden zijn:

- Robuust Natuurnetwerk
- N2000 / stikstof
- Kaderrichtlijn water / (grond-) waterkwaliteit en waterberging
- Grote wateren
- Klimaatadaptatie (droogte / vernatting)
- Klimaatmitigatie / extra bos
- Waterveiligheid
- Transitie naar natuurinclusieve landbouw
- Bodemdaling (veenweidegebied)
- Bescherming van akker- en weidevogels
- Biodiversiteit, insecten / bijen / bodemleven
- Ecologische verbindingen / versnippering
- Faunabeheer / exoten
- Landschapselementen

Uiteraard zijn er ook verschillen tussen de provincies en heeft ieder met zijn eigen uitdagingen te maken. In de pagina's hierna staan steeds per provincie de belangrijkste onderwerpen geel gearceerd.

Bestuursakkoord Utrecht

Meer natuur en zuinig op landschap (Hanke Bruins Slot, CDA)

AMBITIES 2024

De ambitie is om uiterlijk in 2027 de taakstelling van 1506 hectare van het Natuur Netwerk Nederland te realiseren. Tijdens de collegeperiode realiseren we per jaar 125 hectare.

- We leggen, samen met onze partners in het Akkoord van Utrecht, tot 2023 minimaal 400 hectare natuur aan in de groene contour.
- Samen met onze partners voeren we de Samenwerkingsagenda landbouw uit en dragen zo bij aan de transitie van de landbouw.
- Ons agrarisch cultuurlandschap wordt meer divers door nieuwe landschapselementen aan te leggen.
- In de laatste planperiode van het traject van de Europese KaderRichtlijn Water (tot 2027) bereiken we met onze partners de geformuleerde ambitieuze doelen.
- We stellen middelen beschikbaar voor de gebiedsgerichte aanpak van de dijkversterkingen waarin natuur en landschap, erfgoed en recreatie meeliften.
- We bereiken in 2030 een gemiddelde reductie van de bodemdaling in de veenweidegebieden van 50%.
- We streven naar een volledig klimaatbestendige inrichting van de provincie in 2050.

WAT GAAN WE DOEN?

- We gaan onverminderd door met het realiseren van het Natuur Netwerk Nederland.
- We reserveren 12 miljoen voor een extra impuls om 400 hectare natuur in de groene contour te realiseren.
- We gaan door met behoud en verbetering van biodiversiteit in de gebouwde omgeving en zorgen dat hiervoor structurele middelen beschikbaar zijn.
- Om landbouw en natuur te beschermen en aanrijdingen met wild te voorkomen is actief faunabeheer noodzakelijk. Wij vinden het belangrijk dat faunabeheer allereerst gebruik maakt van preventieve methoden. Mocht dit onvoldoende resultaat opleveren, dan bereiken we de benodigde reductie van aantallen op een zo diervriendelijk mogelijke manier.
- Opvang en vervoer van wilde dieren en onderzoek naar alternatieven voor de jacht krijgen meer aandacht.
- We gaan de bescherming van weide- en akkervogels en insecten intensiveren.
- We vergroten de biodiversiteit door de bermen langs onze wegen en vaarwegen ecologisch te beheren.
- Waar ecologische verbindingen en eco-passages onvoldoende worden gebruikt door dieren en planten om zich te verspreiden, onderzoeken we de mogelijkheden om hierin verbetering aan te brengen.
- We stellen in 2020 een landschapsuitvoeringsplan vast waarin we onze ambities voor landschap concretiseren.
- Om de aanleg van landschapselementen te realiseren werken we samen met onze partners in het platform Kleine landschapselementen. We stellen hiervoor de komende periode geld beschikbaar.
- Wildschade moeten boeren makkelijk en goedkoop kunnen verhalen. De huidige beschikbare middelen zijn niet toereikend voor het compenseren van faunaschade. We stellen hiervoor daarom extra middelen beschikbaar.
- In de loop van 2020 nemen de betrokken overheden en gebiedspartijen, waaronder de provincie, een besluit over de toekomst van het Nationaal park Utrechtse Heuvelrug.

Bestuursakkoord Noord Brabant

Natuur, water en milieu (Rik Grashof, GroenLinks)

ONZE OPGAVE

Tussen en in de Brabantse stedelijke regio's liggen mooie landschappen en natuurgebieden. Toch baart de toestand van de Brabantse natuur ons zorgen. De biodiversiteit is de afgelopen decennia afgenomen en stabiliseert zich op een te laag niveau. Onze natuurgebieden hebben te lijden onder de vermesting, verdroging en versnippering. Daarnaast wordt ons klimaat steeds grilliger met grote pieken van neerslag en periodes van droogte. De extreme hagelbui in de zomer van 2016 en de extreem droge zomer van afgelopen jaar staan ons nog vers in het geheugen. Omdat de verwachting reëel is dat deze ontwikkeling zich doorzet, neemt dit provinciebestuur nu maatregelen die passen in een samenhangend natuur-, landschap- en waterbeleid. Hierbij richten wij ons op de realisatie van een robuust, samenhangend natuurnetwerk, de versterking van de kwaliteit van het Brabantse landschap, het herstel van de biodiversiteit en het bergen en vasthouden van water. In een bredere gebiedsgerichte benadering streven we naar verbinding van deze doelen met versterking van de recreatieve functie, het vastleggen van CO₂ en transitie naar kringlooplandbouw.

NATUURNETWERK BRABANT

Om het hele Natuurnetwerk Brabant (NNB) in 2027 te realiseren, is tijdige beschikbaarheid van gronden cruciaal. Daarom versnellen we deze bestuursperiode de verwerving van de benodigde gronden met als doel om in 2025 alle benodigde gronden beschikbaar te hebben. Daarmee resteert nog twee jaar om de gronden ook in te richten. Van de resterende inrichtingsopgave van circa 9.000 hectare willen we ruim de helft in deze bestuursperiode in uitvoering nemen. Om een snellere realisatie van het NNB mogelijk te maken, verruimen we – binnen de financiële kaders van het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) - het instrumentarium van het GOB. In gebieden waar landbouw en natuurfuncties naast elkaar liggen, willen we als provincie bijdragen aan de transitie naar kringlooplandbouw door een actieve grondpolitiek te voeren. Samen met gemotiveerde agrarische ondernemers zoeken we naar synergie tussen natuur, landbouw en landschap. Daarbij denken we onder meer aan inzet van ruilgronden buiten het NNB, een (tijdelijke) uitgave van gronden in (erf)pacht en het aangaan van publiek-private samenwerkingsconstructies waarmee ook private investeringen kunnen worden aangetrokken. Ook willen we meer flexibel omgaan met de grenzen van het provinciale deel van het NNB onder voorwaarde dat het natuurnetwerk één aangesloten geheel wordt. In samenwerking met de B5-steden zoeken we daarbij ook naar mogelijkheden om nieuwe natuur te realiseren aan de randen van de stad en de groenblauwe dooradering van het stedelijke gebied te versterken.

ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONES

Een essentieel onderdeel van het NNB zijn de ecologische verbindingzones. Deze groene verbindingen tussen natuurgebieden zorgen ervoor dat dieren en planten niet geïsoleerd raken en een aaneengesloten natuurgebied ontstaat. De realisatie van deze ecologische verbindingzones blijft achter bij onze ambities. Daarom willen we deze opgave versnellen en circa 200 hectare aan ecologische verbindingzones per jaar aanleggen. Hiervoor maken we afspraken met waterschappen en gemeenten. We realiseren deze ambitie binnen de beschikbare middelen voor natuur.

AANLEG MEER BOS

Als provincie willen we een bijdrage leveren aan de klimaatopgave door meer bos aan te leggen. Met meer bossen zorgen we voor de binding van CO₂, versterken we onze biodiversiteit en gaan we verdroging tegen. De ambitie is om tot 2030 het bosgebied in Brabant te laten groeien met circa 13.000 hectare. In de komende bestuursperiode maken we een begin met de aanplant van tenminste 2.500 hectare bos. Deze bossen realiseren we grotendeels binnen de grenzen van het NNB, maar deels ook daarbuiten en altijd in afstemming met andere beleidsambities. Daarbij verbinden we het bos met functies zoals recreatie, bosbouw en voedselbos.

WATERBELEID VOOR DE TOEKOMST

Als provincie hebben we een rol om te zorgen voor voldoende water voor mens, plant en dier. Samen met onze partners moeten we ervoor zorgen dat we Brabant beschermen tegen te natte of te droge voeten. Zeker met de

snelle verandering van het klimaat vraagt dat om een watersysteem dat is ingericht op langere periodes van droogte en heftige regenval. In samenhang daarmee verbeteren we de waterkwaliteit en grondwatersituatie. Samen met de waterschappen en onze partners in het bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties zoeken we naar de optimale aanpak van het watersysteem. In het najaar van 2019 zullen wij op hoofdlijnen de plannen voor de nieuwe planperiode vanaf 2022 vormgeven en daarvoor vroegtijdig de benodigde middelen reserveren. Voor het nu lopende Provinciaal Milieu en Waterplan (PMWP) bezien we hoe de uitvoering kan worden versneld en versterkt met het oog op klimaatadaptatie. Daarbij geldt dat we meer nog dan tot op heden zoeken naar een inbedding van het PMWP in de bredere gebiedsgerichte benadering.

GEBIEDSGERICHTE AANPAK

Om onze ambities te realiseren, gaan we de water- en natuurdoelen in meer samenhang met de landschappelijke en economische doelen oppakken. Hiervoor volgen we een integrale gebiedsgerichte aanpak en richten we ons op de realisatie van grote aaneengesloten gebieden. We starten daarbij in de voor Brabant belangrijke beeklandschappen. In deze gebieden willen we functies meer met elkaar verbinden. De uitvoeringscapaciteit wordt hiervoor versterkt. We omarmen het initiatief voor het 'Van Gogh nationaal park'. Dit initiatief krijgt een plek in deze gebiedsgerichte aanpak. De partners van het manifest 'Brabants Mozaïek in ontwikkeling' worden nauw bij de gebiedsgerichte aanpak betrokken.

JACHT

We zetten het huidige faunabeheerbeleid voort. De huidige evenwichtige samenstelling van het faunabeheereenheid en de vastgestelde uitgangspunten voor de jacht zijn daarbij voor ons de basis.

VERGUNNING, TOEZICHT EN HANDHAVING (VTH)

Om de kwaliteit van onze leefomgeving te verbeteren, zetten we het beleid voort om de uitstoot van schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem terug te dringen. Het is van belang om de naleving van deze maatregelen te kunnen handhaven en de effecten van het beleid te kunnen monitoren. Om die reden zetten we de geïntensiveerde inspanningen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voort. Om de te verwachte piek in het aantal vergunningaanvragen voor stalaanpassingen in 2020 op te kunnen vangen, breiden wij tijdelijk de personele capaciteit uit. Ook het programma 'Intensivering toezicht veehouderij' zetten we voort. We ondersteunen gemeenten bij de uitvoering van de extra VTH-taken, mits die gemeenten het Bestand Veehouderij Bedrijven (BZV) actueel hebben en de BZV zichtbaar toepassen via de BZV-applicatie.

TOEZICHT BUITENGEWOON OPSPORINGSAMBTENAREN (BOA'S)

Zeker met de toename van het aantal dumpingen van drugsafval in onze natuurgebieden, blijft toezicht door BOA's noodzakelijk. De tijdelijke versterkte inzet van negen BOA's in het buitengebied en de Brabantse natuurgebieden zetten we daarom voort. De benodigde middelen daarvoor worden toegevoegd aan de hectarevergoeding van de terreinbeherende organisaties.

OMGEVINGSDIENSTEN

Een adequaat functioneren van onze omgevingsdiensten is belangrijk voor het uitvoeren van onze provinciale milieutaken. We indexeren de komende periode onze meerjarenbegroting en daarmee de bijdrage aan de omgevingsdiensten. Waar nodig gaan wij met de omgevingsdiensten en de deelnemende gemeenten in gesprek over de wijze van sturing. Met een efficiënte en effectieve inzet van middelen en instrumenten willen we tot een zo groot mogelijk doelbereik komen.

GEURBELEID

We onderzoeken een mogelijke aanpassing van het huidige Brabantse geurbeleid. Hierbij streven we naar een verschuiving van metingen van emissies van de bron naar de geurbelasting op geurgevoelige objecten.

Bestuursakkoord Noord-Holland

Vitaal landelijk gebied (Esther Rommel, VVD)

Noord-Holland kent een enorme variatie aan waardevolle landschappen, natuurgebieden en wateren: de duinen, weilanden en polders, bossen, heidevelden, de Waddenzee en Texel, de Noordzeekust en het IJsselmeer, Markermeer en Gooimeer. Deze gebieden zijn rijk aan kwetsbare plant- en diersoorten die onze bescherming verdienen. Tegelijkertijd bieden ze ruimte voor rust en ontspanning, dus moeten ze voor iedereen gemakkelijk toegankelijk zijn. Zeker in onze dichtbevolkte provincie is een groene leefomgeving immers belangrijk voor onze gezondheid en een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat.

De water- en natuurkwaliteit staan onder druk. De aantasting van ons ecosysteem heeft een negatieve invloed op de basis van ons leven. Behoud en herstel ervan zijn van groot belang voor ons welzijn en voor de natuur zelf. Ook kent het landelijk gebied een aantal uitdagingen voor zijn gebruiksfuncties, zoals bodemdaling in de veenweidegebieden, ruimte voor klimaatadaptatie en een transitie in de agrarische sector. Deze vraagstukken zijn sterk verweven en vragen een integrale aanpak. Wij gaan deze uitdaging aan, in samenspraak met onze partners en met de bewoners van ons landelijk gebied.

KLIMAATADAPTATIE EN BODEMDALING

Klimaatverandering brengt urgente opgaven voor het watersysteem met zich mee. Afhankelijk van weersomstandigheden worden we geconfronteerd met tekorten of juist overschotten, met langdurige droogte of juist grote neerslag. Water zal in de komende decennia een leidend principe in onze ruimtelijke ordening zijn. Om een waterrobuust Noord-Holland te garanderen willen we in 2020 een Integraal Waterakkoord sluiten met onze partners. Hieraan koppelen wij middelen voor klimaatadaptatie. Daarnaast bespreken we met de waterschappen of de representatieve verdeling van de geborgde zetels nog aansluit bij de huidige maatschappelijke opgaven en verhoudingen.

Bodemdaling is een vraagstuk dat ons in de veenweidegebieden voor dilemma's stelt, die gevolgen hebben voor de gebruiksfuncties in deze gebieden. Bovendien leidt veenoxidatie tot CO₂-uitstoot. Wij zetten ons in om gebiedsgericht, aan de hand van regionale bodemdalingsvisies, de bodemdaling te stoppen of te remmen en waar mogelijk te herstellen. Voor de aanpak van bodemdaling bestaat niet één oplossing; maatwerk is nodig. Dat doen we niet alleen, maar samen met onze partners, waaronder het Rijk. De bestaans- en rechtszekerheid van de betrokkenen bij de veenweidegebieden verliezen we niet uit het oog. Wij continueren onze inzet in het Innovatieprogramma Veen en het Veenweiden Innovatie Centrum. Verder stimuleren we agrarische ondernemers om hun bedrijfsvoering aan te passen en bevorderen we de marktkansen van deze producten. Vanzelfsprekend monitoren we de resultaten van ons beleid.

Het initiatief Amsterdam Wetlands is waardevol en draagt op onderdelen bij aan provinciale doelen, zoals het tegengaan van bodemdaling, het vergroten van de biodiversiteit en het verbeteren van de waterkwaliteit. Op deze onderdelen ondersteunen wij dit initiatief, stellen hiervoor middelen beschikbaar en zoeken we afstemming met de betrokken partijen.

Door klimaatverandering en zeespiegelstijging, in combinatie met bodemdaling, kan sneller verzilting optreden. Voor agrarische ondernemers, drinkwaterbedrijven en de natuur kan verzilting een probleem zijn. Daarom onderzoeken wij de effecten van verzilting.

BIODIVERSITEIT EN WATERKWALITEIT

Biodiversiteit en een goede waterkwaliteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daarom stellen wij in 2020 een Masterplan biodiversiteitsherstel op. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) levert een grote bijdrage aan dit biodiversiteitsherstel door nieuwe natuurgebieden te realiseren en bestaande natuurgebieden te verbinden. Afronding van het NNN in 2027 blijft ons doel. In deze collegeperiode willen wij 3.000 hectare nieuwe NNN realiseren. Dat kan alleen door integrale gebiedsprocessen, samen met onze partners, onder leiding van gebiedsregisseurs. Zij worden uitgerust met een goed gevulde instrumentenkoffer, waarin instrumenten zitten als verwerving, het vergroenen of afkopen van pachtcontracten, volledige schadeloosstelling en, als uiterst middel, onteigening. Om dit mogelijk te maken storten we aanvullende middelen in de reserve Groen. Agrarisch

natuurbeheer past enkel binnen het NNN als sprake is van 'duurzaam agrarisch natuurbeheer', waarbij de beheerder zich committeert aan langjarig beheer van NNN-waardige kwaliteit.

Samen met de waterschappen werken wij aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027. Om deze doelen te bereiken moet nog veel gebeuren, want veel waterlichamen voldoen nog niet aan de normen. Daarom starten wij in 2020 een pilot in een specifiek waterlichaam om te bekijken of we daar versneld alle KRW-doelen kunnen realiseren. De leereffecten van deze pilot gebruiken wij om onze aanpak in de andere waterlichamen desgewenst bij te stellen. Zowel voor reguliere KRW-maatregelen als voor de pilot stellen wij aanvullende middelen beschikbaar. Om goed zicht te houden op de ontwikkeling van de biodiversiteit en waterkwaliteit stellen wij een kennisagenda op met specifieke aandacht voor het agrarisch onderwijs.

Ook buiten het NNN zijn er mogelijkheden om de biodiversiteit te bevorderen. We werken samen met onze partners in de aanpak Groen Kapitaal, waardoor de biodiversiteit in de stad, het watersysteem en het agrarisch gebied verbeteren. Daarnaast stimuleren wij kruidenrijke akkerranden, bloemrijke bermen, zorgvuldig maaibeeld en vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Dit doen wij samen met de Noord-Hollandse weg- en waterbeheerders, zodat het effect groter is.

Groene vrijwilligers leveren een enorme bijdrage aan het beheer, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap. Wij intensiveren onze ondersteuning van deze vrijwilligers, onder andere voor groene burgerinitiatieven.

DIERENWELZIJN EN FAUNABEHEER

Ganzen horen bij het Noord-Hollandse landschap, maar de schade die zij veroorzaken is te groot geworden. Wij willen meer prikkels aanbrengen om ganzen snel en doelgericht te verjagen. Eén van deze prikkels is het verhogen van het eigen risico bij faunaschade van agrarische ondernemers naar 20 procent. De middelen die hierdoor niet meer aan tegemoetkomingen in faunaschade worden uitgegeven, zetten wij in voor de transitie naar een duurzame agrarische sector. Daarnaast blijven we ons inzetten om invasieve exoten te bestrijden. We stellen middelen beschikbaar om opvangcentra voor wilde dieren te ondersteunen. De bouw van schuilstallen staan we toe als deze passen binnen het landschap en een beperkte omvang hebben.

STILTEGEBIEDEN

Stiltegebieden zijn een oase van rust, die belangrijk zijn in onze dynamische provincie. Wij houden de huidige stiltegebieden in stand. Voorwaarde is wel dat de stiltegebieden ook echt aan de norm voldoen. We verkennen of daarvoor extra handhavingscapaciteit of andere maatregelen nodig zijn. Als de normen desondanks niet gehaald worden, bekijken we of de status van het desbetreffende stiltegebied moet worden aangepast. In dat geval compenseren we elders.

GROTE WATEREN, KUSTEN EN DIJKEN

Noord-Holland is een schiereiland. Dat maakt onze kustbescherming van groot belang. Bij dijkversterkingen zetten wij in op een integrale aanpak, waarbij ook doelen zoals natuur, recreatie en landschap een plaats krijgen. In het Kustpact zijn goede afspraken gemaakt over de bescherming en het gebruik van de Noordzeekust. Om uitvoering van de gemaakte afspraken te borgen, willen wij het overleg over de kust structureel maken. In vervolg op het Kustpact willen wij vergelijkbare afspraken maken voor de Binnenduinrand, waarbij meerdere beleidsdoelen samen komen. In de Binnenduinrand staan we alleen revitalisering van bestaande bebouwing toe; dit mag echter geen legitimatie zijn voor grootschalige ontwikkelingen.

De Wadden zijn een ongerept natuurgebied, dat onze zorg en bescherming verdient. Tegelijkertijd moet het gebied niet 'op slot' voor de mensen die er wonen, werken en hun vrije tijd doorbrengen. In het Investeringskader Waddengebied is een goede balans gevonden en wordt, met inzet van het Waddenfonds, gewerkt aan de majeure opgaven in dit gebied. Wij gaan hiermee door en stellen hiervoor cofinanciering beschikbaar.

In vervolg op de Agenda IJsselmeergebied 2050 stellen we ook een integrale visie op voor de IJsselmeerkust. Wij willen de kernwaarden van dit gebied behouden en zetten in op kwaliteitsverbetering en het vergroten van de beleving van het IJsselmeergebied, spreiding van recreatie en toerisme en een herkenbare identiteit van kustplaatsen. Wij reserveren middelen voor een programma Identiteit kustplaatsen IJsselmeergebied.

DUURZAME LANDBOUW

Noord-Holland heeft een sterke agrarische sector die waardering verdient voor de hoge kwaliteit van de producten die zij levert aan de nationale, Europese en mondiale markt. Tegelijkertijd is deze sector kwetsbaar. De huidige agrarische bedrijfsvoering richt zich op een hoge productie en wordt vooral gestuurd door enkele ketenpartijen, zoals inkoopcombinaties en kredietverstrekkers. Deze werkwijze leidt in toenemende mate tot maatschappelijke discussie, omdat hierdoor het milieu, de bodem, de omgeving en de agrarische ondernemer zelf onder druk komen te staan. Wij willen, met behoud van ontwikkelkansen en een eerlijk verdienmodel, de agrarische sector en alle ketenpartijen stimuleren om stappen te zetten richting een kringlooplandbouw (door te werken met proeftuinen) en verbetering van de natuur-, water- en bodemkwaliteit (o.a. door de inzet van bodemcoaches), klimaat en dierenwelzijn. Wij zien deze ambities ook bij veel agrarische ondernemers en zullen hen daarbij ondersteunen. De gewenste transitie beschrijven wij in een Voedselvisie. Specifiek voor de bollenteelt starten we een stimuleringsprogramma voor biologische bollenteelt, waarbij de focus ligt op percelen die in de nabijheid van natuurgebieden liggen. We stimuleren de afzet van biologische bollen, zowel door onszelf (bijvoorbeeld langs provinciale wegen) als door onze partners. Daarnaast starten wij, naar analogie van de Agriports en in overleg met de sector, een transitie-academie, zodat kennis en goede voorbeelden gedeeld worden. Ten slotte stimuleren wij gezond, goed en betaalbaar voedsel, bij voorkeur afkomstig uit de directe omgeving.

RECREATIE EN TOERISME

Noord-Holland kent veel prachtige plekken. Veel toeristen weten Amsterdam te vinden, maar in onze hele provincie zijn er kansen om te profiteren van de impuls die toerisme kan bieden. Daarom is onze inzet gericht op een betere spreiding van toeristen, zowel in tijd als in ruimte. Wij richten ons vooral op het stimuleren van cultuurtoerisme. Noord-Holland is immers een provincie met – ook buiten Amsterdam – een rijke cultuur, historie en aantrekkelijke evenementen. Wij stellen een recreatie- en toerismevisie op, die een overkoepelend perspectief biedt op de toekomst van recreatie en toerisme in onze provincie en op de vraag hoe we de unieke kwaliteiten van de verschillende locaties kunnen versterken.

In een dichtbevolkte provincie als Noord-Holland is ruimte voor rust en ontspanning hard nodig. Onze groene gebieden bieden daar volop mogelijkheden toe. Om in deze gebieden te blijven investeren stellen we een Landschapsfonds in.

Onze recreatiegebieden moeten toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar blijven en er moet ruimte zijn voor recreatieve elementen en ondernemerschap. Tegelijkertijd dient de balans tussen recreatieve activiteiten en rust, stilte en natuurbescherming geborgd te zijn. Recreatie mag niet leiden tot schade aan de wezenlijke kenmerken en waarden van de natuurgebieden. In de afgelopen tien jaar is veel aandacht geweest voor een aantal voortdurende knelpunten in het bestuursmodel van de recreatieschappen. Wij willen deze knelpunten oplossen door scheiding van de beleidsvormings- en beheertaken die nu beide door Recreatie Noord-Holland N.V. worden uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij is een blijvende betrokkenheid van de provincie bij de werkzaamheden van de recreatieschappen.

Bestuursakkoord Drenthe

Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven (Henk Jumelet, CDA)

AMBITIE

Drenthe heeft en geeft ruimte! Onze provincie biedt een rijk palet aan natuur, landbouw, dorpen, steden, bedrijvigheid en voorzieningen. Het inrichten van onze Drentse leefomgeving doen we samen met partners en inwoners. Met oog voor mens, dier, landschap en cultuurhistorie. Ruimte bieden en richting geven is ons uitgangspunt, in lijn met de Omgevingsvisie Drenthe 2018. Dit in het licht van onafwendbare uitdagingen. Denk aan de gevolgen van de klimaatveranderingen en de overstap naar een duurzame energievoorziening. En tegelijkertijd de noodzaak voor een aantrekkelijk ondernemersklimaat en versterking van onze biodiversiteit. Dat vraagt balans, keuzes en slimme combinaties.

We bevorderen vanuit regionaal belang sterke steden en een vitaal platteland. We kijken hoe we verschillende functies als natuur en biodiversiteit, duurzame landbouw, water, vrijetijdseconomie, energie en klimaat slim kunnen combineren. Bij het realiseren van natuurdoelen voeren we bestaande afspraken uit. De landbouw blijft voor Drenthe belangrijk in het kader van landschap, werkgelegenheid en (voedsel)productie.

De nieuwe Omgevingswet willen we goed voorbereid uitvoeren samen met gemeenten. Samen met hen hebben we oog voor een goede borging van de belangen van onze inwoners.

Ruimte voor landbouw

- De landbouwsector geven we de ruimte om zich toekomstgericht te ontwikkelen. Vanuit de provincie worden geen extra regels bovenop de landelijke regels opgelegd.
- We gaan door met het programma Toekomstgerichte Landbouw.
- De agenda "Boer, burger en biodiversiteit - Investeren in natuurinclusieve landbouw in Drenthe" van de Groenmanifestpartners, betrekken we onder andere bij de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw.

Natuur en biodiversiteit

- We houden ons aan de afspraken met het Rijk voor het Drentse deel van het Natuurpact (Natuurnetwerk Nederland, NNN) dat voorziet in realisatie voor eind 2027. We evalueren in 2021 de stand van zaken en kijken dan vooruit.
- We blijven inzetten op behoud en bescherming van weide- en akkervogels. We evalueren de aanpak en we bezien hoe we daarin het verschil kunnen maken.

Zorgvuldig omgaan met water

- We bewaken de kwaliteit van ons grondwater.
- We onderzoeken hoe het gebruik van de ondergrond goed samen kan gaan met een duurzame watervoorziening.
- We anticiperen op de veranderingen van het klimaat, bescherming tegen teveel water en maatregelen om droogte te kunnen opvangen. We zetten in op mitigatie en adaptatie.
- We zetten het provinciaal waterplan voort.
- Onze waterkwaliteit (inclusief drinkwater) dient op hoog peil te blijven. Samen met de waterschappen en waterleidingbedrijven zetten we hierop in.

Bestuursakkoord Groningen

Natuur, Landschap en Wadden (Henk Staghouwer, ChristenUnie)

Inleiding

Natuur en landschap zijn een grote kernwaarde van onze provincie. Groningen heeft een prachtig en divers landschap, beschreven in zeven landschapstypen. Dit prachtige landschap willen wij graag behouden. Maar natuur en landschap liggen niet onder een glazen stolp. Elke tijd voegt weer iets toe aan het landschap en natuur krijgt een steeds grotere rol in behoud van de biodiversiteit en de klimaatopgave. Dat kan en moet ook, maar de afweging ervan moet zorgvuldig zijn en gedragen door onze inwoners. Natuur en landschap zijn immers van alle Groningers.

Doel

De komende vier jaar staan in het teken van een toenemende druk op de kwaliteit van landschap en natuur. Wij hebben te maken met verschillende en soms tegenstrijdige ambities en opgaven, bijvoorbeeld als het gaat om landbouw (grondgebondenheid/ natuurinclusief/ biologisch), de klimaatopgave, verandering van het energie-landschap, inrichting van natuurgebieden, veenoxidatie en de vraag naar zoet water in relatie tot bijvoorbeeld industrie. Het is daarom van het grootste belang om deze ontwikkelingen integraal te bekijken en een plan voor klimaatadaptatie te maken en natuur en landschap daar in een vroegtijdig stadium in mee te nemen.

Wat gaan wij doen

Dat wij natuur en landschap beschermen, betekent dat wij duidelijke ideeën hebben over de ontwikkeling ervan en daarmee ook een groot aantal ambities. De inrichting en beheer van natuurgebieden van onder andere het Zuidelijk Westerkwartier, Westerwolde en het Lauwersmeer verdienen stevige aandacht. Indien mogelijk geven wij samen met boeren, particulieren en terreinbeheerders vorm aan inrichting en beheer.

Waar mogelijkheden zich voordoen, moeten wij ook klimaatadaptatie een plek geven bij de inrichting (meer water vasthouden in de gebieden). Dit om het watertekort dat kan ontstaan in tijden van droogte het hoofd te bieden. Een nadere verkenning van kansen en mogelijkheden en een plan van aanpak tegen verdroging is nodig. Wij onderzoeken samen met de gemeenten en waterschappen de mogelijkheden voor vernatting van de natuur in door zoutwinning reeds gedaalde gebieden.

Voor meer CO₂ opname, betere waterafvoer en meer koelte, zorgen wij voor meer aanplant van groen. Wij maken samen met gemeenten en natuur- en milieuorganisaties een plan voor meer (voedsel-) bossen in of nabij dorpen en wijken. Wij koppelen dit aan natuur- en milieueducatie. De kansen die wij zien om bosareaal in de provincie te vergroten, pakken wij voortvarend op. Enerzijds om klimaatdoelen te halen en anderzijds om ons landschap te verfraaien en de biodiversiteit te vergroten.

We maken een plan om de veenoxidatiegebieden te gebruiken voor het behalen van onze klimaatdoelstelling. Wij dienen hiermee een dubbel doel: ten eerste vermindering van CO₂-uitstoot, ten tweede de plaatsing van bijvoorbeeld zonneparken. Uiteraard wel onder de voorwaarde van goede landschappelijke inpassing en draagvlak van inwoners, boeren en terreinbeheerders.

Van groot belang is de vergroting van de biodiversiteit: dit is de basis voor de flora en fauna, maar ook voor een duurzame toekomst van de landbouw. Wij pakken hierin onze directe rol door middel van ecologisch bermbeheer en de uitvoer van het bijenplan. Samen met terreinbeheerders, agrariërs, waterschappen, gemeenten en natuur- en milieuorganisaties maken wij een integraal plan voor het vergroten van de biodiversiteit en van het bodemleven.

Wij zetten in op versteviging van weidevogel kerngebieden, in samenspraak met terreinbeheerders en agrariërs. De verdere achteruitgang van weide- en akkervogels moeten wij zoveel mogelijk een halt toe roepen. De ondertekenaars van het weidevogelmanifest geven met de maatregelen die ze voorstellen een goede richting aan, die wij als provincie omarmen.

De inrichting van natuurcompensatiegebieden (Tennet gelden, gelden van wind- en zonneparken) doen wij in goede afstemming met gemeenten, belangenorganisaties en inwoners.

Beheer van natuur en landschap is van groot belang. Er is een Landschapsconvenant waarin een groot aantal partijen aangeeft wat zij willen bijdragen voor de komende jaren. Hier wordt voortvarend aan gewerkt, om de investeringen die zijn en worden gedaan in het landschap ook goed te laten renderen.

Wij vinden het van belang dat meer mensen de schoonheid van de Groninger natuur kennen en beleven. Daarom zorgen wij dat natuurgebieden zoveel als verantwoord is, toegankelijk zijn voor recreanten. Meer kennis en begrip van de natuur zorgt ervoor dat wij zorgvuldiger omgaan met onze natuur. Wij ondersteunen daarom natuureducatie voor alle leeftijden.

Wadden en Eems-Dollard

De Wadden en Eems-Dollard zijn het grootste natuurgebied van Nederland. Economie en ecologie gaan hier hand in hand. Het verder verbeteren van het Eems-Dollard estuarium in samenwerking met een groot aantal partners en Duitsland binnen het project ED 2050 werpt zijn vruchten af en moet worden voortgezet, evenals de meerjarige samenwerking in Ecologie en Economie in Balans.

Versteviging van de werelderfgoed status van de Waddenzee is nodig, waarbij ook de verduurzaming van de havens van Delfzijl, Eemshaven en Lauwersoog prioriteit krijgt. Door investeringen in het Waddengebied te bundelen via het 'Investeringskader Waddengebied' van de drie waddenprovincies, worden grotere projecten gerealiseerd en krijgen wij meer massa om resultaat te bereiken. Het Waddenfonds is daarmee in staat om financiering te geven voor deze projecten die bijdragen aan de ecologie en duurzame economie in het Waddengebied. De samenwerking in het Waddengebied geven wij vorm door de instelling van een beheerautoriteit van het Waddengebied. De drie noordelijke provincies zijn hier aan zet, samen met de ministeries van LNV en I en W.

Bestuursakkoord Friesland

(Douwe Hoogland, PvdA)

Ambitie

We buigen het biodiversiteitsverlies in Fryslân om naar herstel op langere termijn. De kwaliteit van bodem, water en landschap verbetert daardoor.

Fryslân is groen en dat willen we zo houden. Waar het kan maken we Fryslân groener. Daarvoor is van belang dat de dalende trend in biodiversiteit weer omgebogen wordt. Daarnaast willen we zoveel mogelijk natuur realiseren, als het kan op een vernieuwende manier. Het landschap, als belangrijke drager van de groene kant van Fryslân, beschermen en ontwikkelen we. Water speelt bij vraagstukken in en rondom groen Fryslân een cruciale rol. Het veenweidegebied, ten slotte, vormt het gebied waarin alle vraagstukken rondom en in groen Fryslân de komende jaren elkaar ontmoeten.

Biodiversiteit

Fryslân is de mooiste provincie van Nederland en de Friese natuur draagt daar in belangrijke mate aan bij. Die natuur is niet onbedreigd. De biodiversiteit (soortenrijkdom) staat onder druk. Het aantal insecten daalt, bijen hebben het moeilijk, de rijkdom aan planten neemt af. Biodiversiteit is van levensbelang.

Doordat dier – en plantensoorten nu in rap tempo verdwijnen worden ons ecosysteem en leefomgeving aangetast. We investeren erin om die daling van biodiversiteit te keren. Hier ligt een belangrijke rol voor overheid, consument en landbouw. Om te kunnen beoordelen of dat slaagt hebben we eerst beter inzicht nodig in de huidige situatie. Daarom sluiten we aan bij de Living Planet index, die soortenrijkdom weergeeft. De informatie daaruit gebruiken we voor een biodiversiteitsherstelprogramma.

Resultaat 9: er is een biodiversiteitsherstelprogramma

Fryslân is een belangrijk broedgebied voor weidevogels, maar hun aantallen dalen. We voegen daarom een extra inzet op kuikenoverleving toe aan ons weidevogelbeleid. Onze invloed op het aantal weidevogels ligt vooral in onze ondersteuning van agrarisch natuurbeheer. Voor predatie blijven we streven naar een maximale bestrijding binnen de wettelijke kaders.

Resultaat 10: het aantal weidevogels in gebieden met agrarisch natuurbeheer neemt toe

Als provincie maken we veel keuzes die belangrijke gevolgen hebben voor dieren. We besteden daarom deze periode aandacht aan dierenwelzijn op diverse relevante beleidsterreinen, zoals bij de uitwerking van de nieuwe Omgevingsvisie in programma's.

Natuur

De afgelopen periode daagde Natuer mei de Mienskip, een samenwerking van onder andere natuur- en landbouworganisaties, ons uit. Zij bieden aan meer natuur te realiseren tegen lagere kosten als we een aanzienlijk deel van onze natuuraankoop- en inrichting aan hen overdragen. We zijn enthousiast over dit aanbod en willen de komende tijd in enkele pilots kijken hoe hun ideeën in de praktijk uitpakken.

Uiteindelijk willen we het volledige Friese deel van het Natuurnetwerk Nederland aanleggen. Dat doen we wel binnen de beperkingen in tempo en werkwijze die de financiële mogelijkheden ons opleggen. We denken die mogelijkheden te kunnen verruimen door zaken te combineren in een gebiedsgerichte aanpak. We hechten aan behoud van draagvlak voor natuur. We blijven vruchtbare landbouwgrond gebruiken voor landbouw. Onteigening is voor ons een allerlaatste redmiddel, dat we in principe niet gebruiken. Alleen als het gaat om de allerlaatste hectares in een groot gebied, waar het succes van het hele programma op hangt, zouden we hiervan kunnen afwijken.

Resultaat 11: er is een besluit genomen over de meest kansrijke aanpak voor het inrichten van het Natuurnetwerk in Fryslân n Landschap

De komende jaren neemt de druk op het landschap sterk toe. Naast voedselproductie vragen natuur, water, wonen, de productie van duurzame energie, het landschap aanpassen bij de klimaatverandering en recreatie

steeds meer aandacht en ruimte. Daarnaast verandert het landschap sluipenderwijs door vele kleine ingrepen. Wij zorgen ervoor, samen met anderen, dat het Friese landschap mooi blijft. Daarom hebben we bij alle ontwikkelingen die de komende jaren (grote) impact op het landschap kunnen hebben aandacht voor de gevolgen voor het landschap.

We gebruiken daarbij de principes die we formuleerden in onze ontwerp Omgevingsvisie om de ruimtelijke kwaliteit van het landschap te bewaken, te bevorderen en verrommeling te voorkomen. Ook gebruiken we de expertise van landschapsarchitecten en visionaire denkers als de Rijksbouwmeester (indachtig Panorama Nederland) en andere ontwerpers.

We juichen samenwerking rondom het landschap toe. Een interessant voorbeeld daarvan is de samenwerking rondom het Nationaal Landschap zuidwest Fryslân tussen de Stichting Erfgoed Natuur en Landschap, betrokken gemeenten, het Wetterskip en verschillende landschap- en natuurorganisaties.

Resultaat 12: we betrekken de gevolgen voor het landschap in al onze (beleids)keuzes

Water

Net als bij landschap gebeurt ook veel rondom water de komende jaren. De kwaliteit ervan moet in 2027 voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water. Er komen steeds meer hevige stortbuien die het watersysteem, met name de riolering, overbelasten. Onze watersystemen moeten worden aangepast aan de gevolgen van de klimaatverandering. Om in te spelen op de ontwikkelingen is het nodig water te kunnen vasthouden in tijden van droogte en te kunnen opvangen bij hevige regenval. We gaan daarvoor maatregelen onderzoeken en treffen. We vergroten de betrokkenheid bij water door Friese huishoudens te stimuleren een eigen regenton aan te schaffen.

Resultaat 13: er zijn meetbare successen behaald op het gebied van klimaatadaptatie, door sterk verbeterde wateropvang en het concreet inrichten van retentiegebieden

De komende jaren rukt de verzilting, met name in het noorden van de provincie, verder op. Waar mogelijk voorkomen we dat. Waar dat niet kan, anticiperen we erop. Wij ondersteunen het Plan van Aanpak regie verzilting Noord-Nederland van het Programma naar een rijke Waddenzee en stimuleren onderzoek naar zilte teelt via Potato Valley.

Resultaat 14: Potato Valley is een toegankelijk en essentieel kenniscentrum geworden op het gebied van zilte teelt en biedt ondernemers perspectief op nieuwe verdienmodellen

Veenweide

In het Veenweidegebied komen veel vraagstukken rondom natuur, landschap, water, maar ook bijvoorbeeld landbouw, samen. Het bestaat uit waardevolle natuur (onder andere belangrijk voor weidevogels), landbouwgrond, populaire recreatie- maar ook woongebieden.

Dat veenweidegebied staat onder druk. Het veen verdroogt en klinkt in, wat leidt tot bodemdaling en hoge CO₂-uitstoot. Ook natuur en landschap verschrompelen, het aantal weidevogels en insecten daalt en de landbouwsector in het gebied staat onder druk.

We helpen de boeren reële, houdbare verdienmodellen te vinden die passen bij het terugdringen van de inklinking en herstel van biodiversiteit die we nastreven. De Living Labs, bijvoorbeeld, kunnen daarbij helpen.

Van oudsher brengt wonen op veenweide met zich mee dat extra aandacht voor fundering, zo nu en dan ophogen van de tuin en dergelijke nodig zijn. In toenemende mate leidt de voortgaande bodemdaling echter tot problemen voor wonen. Funderingen raken aangetast, woningen verzakken. Wij willen zoveel mogelijk verdere en nieuwe schade voorkomen.

Onze doelen

De veranderingen in het Veenweidegebied gaan nog meer dan een eeuw door. Ook het bijbuigen van die veranderingen vergt daarom een lange adem. We willen wel op kortere termijn al verbetering zien. Centraal daarin staat dat we al in 2030 gekomen zijn tot een watersysteem waarbij veenoxidatie, verzilting en verdroging zoveel mogelijk voorkomen worden. Dat moet bijdragen tot een veenweidegebied waarin herstel van natuur en

biodiversiteit optreedt, insecten en weidevogels zich goed kunnen handhaven en de CO₂-uitstoot en bodemdaling afnemen. En waarin de verdere schade aan huizen, kaden, rioleringen en kunstwerken sterk afneemt en een natuurinclusieve, duurzame landbouw bestaat met een 'groen', kansrijk bedrijfsmodel.

Concreet zullen we ons als partner van het Rijk inspannen voor de volgende doelen voor (uiterlijk) 2030:

- een afname van de CO₂-uitstoot in het Friese veenweidegebied
- het beperken van meer of nieuwe schade aan woningen door bodemdaling
- tientallen succesvolle voorbeelden van nieuwe oplossingen voor de landbouw op die locaties waar de landbouw nu onder druk staat.

Vanzelfsprekend rekenen we ook op financieel partnerschap van het Rijk en Wetterskip Fryslân bij het halen van deze doelen.

Onze aanpak

In 2015 stelden we onze veenweidevisie vast. Er is sindsdien veel gebeurd, waardoor deze toe is aan een update. De afgelopen jaren hebben we benut om kennis op te doen over wat wel en niet helpt. Maatschappelijke veranderingen en de klimaatverandering dwingen ons nu tot maatregelen, waarbij de opgedane kennis wordt omgezet in actie. Drie begrippen staan centraal in onze benadering van het veenweidegebied de komende jaren. Dat zijn integraliteit, maatwerk en samenwerking.

Integraliteit

Integraliteit houdt in dat de diverse problemen in het gebied in hun onderlinge samenhang worden bekeken en aangepakt. We willen een waaier aan instrumenten en middelen uit het waterbeleid, economisch beleid, landbouwbeleid, ruimtelijk beleid enzovoorts elkaar laten versterken. Ook betekent het dat we met alle relevante partijen samen aan de slag willen.

Maatwerk

Maatwerk betekent dat die integraliteit geen hinderpaal moet zijn. Bij sommige projecten is het genoeg als die alleen tot CO₂-reductie leiden, of alleen tot meer biodiversiteit. Als het totaal maar tot een integraal resultaat leidt. Dat betekent dat soms ook het waterpeil via maatwerk bepaald wordt.

Samenwerking

Samenwerking blijft ons uitgangspunt. Bij de praktische uitvoering trekken we van meet af aan gezamenlijk op met Wetterskip Fryslân en gebiedscommissies. We zien beide als belangrijke gesprekspartners om tot een versnelling te komen. In het verder brengen van de visie en uitgangspunten werken we met een Taskforce Veenweide. Dat doen we met betrokkenen uit de praktijk (onder andere boeren en burgers uit het gebied), creatieve en visionaire denkers uit de landschapsarchitectuur en experts op het gebied van nieuwe verdienmodellen en de toekomst van agribusiness.

Resultaat 15: er is een Taskforce Veenweide ingesteld die het Veenweidebeleid effectief en met draagvlak uitvoert

We zijn voorstander van een grondbank. We onderzoeken gezamenlijk met anderen de beste vorm daarvoor. Dit kan ook interessant zijn voor de bredere natuuropgave. Ook geven we graag ruimte aan maatschappelijke initiatieven als valuta voor veen. We bieden aan een bemiddelende rol te spelen in het zetten van stappen richting duurzame landbouw met partners uit de voedselketen. Ten slotte vinden we ook het verkennen van de mogelijkheden voor een publiek/privaat fonds voor maatregelen in het Veenweidegebied interessant.

Resultaat 16: er is een grondbank nieuwe stijl ingesteld

Kosten en baten Op dit moment vindt er een maatschappelijke kosten- en batenanalyse plaats van verschillende scenario's voor het invullen van het Veenweide Uitvoeringsprogramma 2020-2030. Duidelijk is dat het bij de kosten en opbrengsten van maatregelen en scenario's gaat om tientallen tot honderden miljoenen euro's. Maatwerk kan duurder zijn dan algemene maatregelen, maar ook geld besparen als boeren zelf dingen doen die anderen voorheen deden. Het zal, ook uit kosten oogpunt, steeds zoeken zijn naar de goede balans tussen maatwerk en algemene maatregelen.

Ook niets doen is duur. Aangetaste funderingen herstellen kost miljoenen, evenals ganzenoverlast of het teruglopen van insecten. Het inklinken van veenweide leidt tot hogere onderhoudskosten voor wegen, riolering en transportleidingen. Het waterbeheer wordt duurder. Extra investeringen in het Veenweidegebied gaan we zoveel mogelijk betalen uit de opbrengsten van kostenbesparingen in de toekomst en we stellen ook andere overheden voor hetzelfde te doen.

Voor de kosten van het weer tot volle bloei brengen van het veenweidegebied hebben zowel wij als Wetterskip Fryslân tot 2030 al 12,5 miljoen gereserveerd. Maar wij willen meer. Daarom reserveren we vooruitlopend op de uitkomsten van de MKBA 10 miljoen euro extra en vergroten onze armslag door bestaande budgetten te combineren. Het Friese veenweidegebied kan een grote bijdrage leveren aan de landelijke terugdringing van CO₂-uitstoot en bijdragen aan Europese doelen op het vlak van natuur, vernieuwing van de landbouw en waterkwaliteit. Daarom zetten we ons in voor (meer) bijdragen van Europa, het Rijk en maatschappelijke partijen.

Resultaat 17: er is een scenariokeuze gemaakt voor het ambitieniveau voor het Friese veenweidegebied op basis van de Maatschappelijke Kosten Baten Analyse

Bestuursakkoord Overijssel

Vitaal landelijk gebied (Gert Harm ten Bolscher, SGP)

In het landelijk gebied in Overijssel komen veel opgaven samen die vragen om een integrale aanpak met oog voor de verschillende belangen én kansen. Landbouw en natuur hebben allebei hun eigen intrinsieke waarde en zijn tegelijkertijd onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wij kijken zowel vanuit wat nodig is als wat mogelijk is naar kansrijke perspectieven voor ecologie en economie.

De agrarische sector is belangrijk voor Overijssel. Deze sector heeft te maken met veel regelgeving en ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van fosfaat, stikstof, asbest en klimaat. Daar waar mogelijk willen we helpen om de regelgeving te vereenvoudigen. We zijn trots op onze agrarische ondernemers en wij willen bijdragen aan nieuwe verdienmodellen gericht op innovatie en verduurzaming in de gehele keten.

Onze provincie kent vele prachtige, afwisselende landschappen en natuurgebieden. Dat is een belangrijk onderdeel van onze identiteit. Natuur en landschap met veel plant- en diersoorten horen bij Overijssel. Beleven, benutten en beschermen zijn daarin onze uitgangspunten. De recente uitspraak van de Raad van State over de Programmatische Aanpak Stikstof heeft grote gevolgen voor onder andere ondernemers en andere maatschappelijke partners. Hoewel de precieze consequenties op dit moment nog onduidelijk zijn, vraagt de uitspraak in ieder geval om een werkbare en houdbare aanpak, in overleg met de PAS-partners, die uitdrukking geeft aan een goede balans tussen natuur en economische ontwikkeling. We moeten onze taken uitvoeren binnen de nieuwe realiteit.

“Een goed ontwikkeld buitengebied met een mooi landschap en ruimte voor de natuur is onmisbaar voor een gezonde leefomgeving van dorpen en steden. Het platteland is bovendien het werkterrein van boeren en tuinders, de producenten van ons voedsel.” – Stimuland

- Met ons agro&food-beleid ondersteunen wij de transitie van de sector naar duurzaamheid en innovatie. We positioneren Overijssel als proeftuin en etalage voor duurzame ontwikkeling en nieuwe ketenconcepten. Dit versterkt de concurrentiepositie van de gehele agro&food-keten en vergroot de kwaliteit van de leefomgeving. In 2019 evalueren we dit beleid, waarbij we de gehele keten in beschouwing nemen. Hierin nemen we de volgende aandachtspunten mee: innovatie, volksgezondheid en voldoende ruimte voor de boer om te blijven boeren.
- Onze uitgangspunten zijn stimuleren en faciliteren. Op die manier denken we de omschakeling naar kringlooplandbouw (sectorniveau) en een verduurzaming van de voedselketen, mét een gezonde bedrijfsvoering, beter te kunnen realiseren. Hierbij gaat het om het verminderen van de ecologische voetafdruk.

“De omvorming van de landbouw in Overijssel vraagt om sterke regie vanuit de provincie gericht op innovatie van het gehele systeem.” – Overijssels Particulier Grondbezit

- We vinden duurzame en toekomstgerichte erven belangrijk en willen dit stimuleren. Door de inzet van ervencoaches betrekken we agrarische ondernemers bij programma's op het gebied van energie, milieu, economie en leefbaarheid. We richten ons daarbij ook op agrarische ondernemers die hun toekomst (deels) niet in de agrarische sector zien.
- We hechten een grote waarde aan onze natuur. Onze natuurvisie “Natuur voor elkaar”, die we samen met onze partners hebben opgesteld, vormt de basis van ons natuurbesluit.
- Voor de instandhouding van een brede biodiversiteit zetten we in op groenblauwe dooradering in het landschap. Boeren hebben een belangrijke rol als hoeder van het Overijsselse landschap. Bijvoorbeeld als het gaat om houtwallen, insecten en weidevogels. Bij die extra bijdrage hoort een passende beloning.

“Het versterken van een groene natuur en biodiversiteit is een kerntaak van elke provincie. Daarbij valt ook te denken aan verduurzaming van schoolpleinen.” – Jantje Beton e.a.

- Met de Ontwikkelopgave Natura 2000 werken we aan het versterken en verbeteren van de natuur, waaronder de biodiversiteit. De aanpak met onze partners van “Samen werkt beter” is succesvol en zetten wij voort. We willen de betrokkenheid van Provinciale Staten vergroten.
- Nu de beheerplannen worden vastgesteld komt de Ontwikkelopgave Natura 2000 in een andere fase. Wij hebben extra aandacht voor de knelgevallen die hieruit naar voren komen. Dit doen we door samen naar oplossingen te zoeken.
- We koesteren onze Nationale Parken en willen dat onze inwoners daar meer van kunnen genieten. Daarom zijn wij bereid om hier met onze partners in te investeren.
- In Noordwest Overijssel speelt, naast andere opgaven, de veenweideproblematiek. Op basis van afspraken in het Interbestuurlijk Programma organiseren we samen met onze partners een gebiedsprogramma, vanzelfsprekend in samenspraak met de gebruikers.

Bestuursakkoord Gelderland

Natuur en Landschap (Gerhard Bos, CDA)

Wat willen we bereiken (samen en integraal)

Gelderland is de provincie met het meeste groen van Nederland met de Veluwe als grootste aaneengesloten natuurgebied. Het groen is niet alleen te vinden in natuurgebieden, ook op het platteland en in en rond dorpen en steden. Groen is van belang voor het welzijn van de mensen, die er wonen of recreëren, voor het versterken van de biodiversiteit en voor het dempen van de effecten van klimaatveranderingen. Onze natuur en landschap zijn het daarom meer dan waard om goed beheerd te worden. Als provincie dragen wij een grote verantwoordelijkheid voor het aanleggen, inrichten en beheren van natuur. We gaan door met de realisatie van het Gelderse Natuurnetwerk (GNN) richting 2027. Naast deze verantwoordelijkheid willen wij de biodiversiteit vergroten. Deze ambitie staat ook in de Omgevingsvisie.

Om onze ambities rondom landschap en natuur te realiseren, bundelen we kennis en uitvoeringskracht met onze samenwerkingspartners. En stimuleren we ondernemerschap voor het behoud van onze natuur en groene burgerinitiatieven en concepten. Ook zoeken we de integratie met onze doelstellingen rondom landbouw, klimaatadaptatie, wonen en provinciale infra projecten.

Wat is onze inzet (opgave en gebiedsgericht)

- Het bevorderen van de biodiversiteit is een zaak van vele partijen en onze inwoners. We dragen graag onze steen bij met een robuust uitvoeringsplan voor biodiversiteitsherstel in natuurgebieden, landbouwgebieden en de openbare ruimte in en rond de stad.
- De provincie stimuleert gemeenten om, in samenwerking met lokale partijen, eigen biodiversiteitsplannen op te stellen en daarvoor voldoende middelen te begroten. De provincie kan het opstellen van deze plannen co-financieren.
- We werken samen met onze Gelderse partners aan een provinciaal plan van aanpak op het gebied van de stimulering biodiversiteit in de natuur. Voor behoud en herstel van biodiversiteit en voor beleving is van belang dat in kwetsbare gebieden en in broed- of foerageergebieden voldoende rust, stilte en duisternis wordt gegarandeerd. Daartoe ontwikkelen we beleid voor zonering. Waar mogelijk doen we dat periodiek, bijvoorbeeld alleen tijdens het broedseizoen.
- Op provinciale gronden passen we ecologisch bos- en groenbeheer toe, met respect voor de natuurlijke cyclus en groei- en leefwijze van planten, bomen en dieren. Bossen en bomen leveren naast hun landschappelijke en belevingswaarde veel ecosysteemdiensten, waaronder het vastleggen van CO₂, verkoeling en het bieden van een habitat aan talrijke soorten.
- De Provincie Gelderland werkt al aan het aanleggen van meer natuurgebieden. Omdat de Nederlandse natuur onder druk staat, is van groot belang deze goed met elkaar te verbinden, ook over provinciegrenzen heen. Bijvoorbeeld door de aanleg van ecoducten en ontsnipperingsmaatregelen. Deze laatste kunnen slim worden gekoppeld aan klimaatbuffers. We kijken wat de meest effectieve en efficiënte manier is om onze middelen in te zetten rondom onze natuur- en landbouwdoelstellingen (waaronder ontsnippering, biodiversiteit en landbouwtransitie). Ook is het nodig om onderscheid te maken tussen intensieve en extensieve recreatie in natuurgebieden. Bij natuurorganisaties is veel kennis aanwezig die we graag benutten om tot een plan te komen waarmee optimaal verbetering wordt gerealiseerd.
- Nog altijd verdwijnen in ons buitengebied en cultuurlandschap waardevolle natuur- en landschapselementen. Dergelijke elementen gaan we beter beschermen. Met agrarische collectieven, gemeenten, waterschappen en burgers werken we aan de 'groen-blauwe dooradering' van het landschap via behoud, herstel en herinrichting van waardevolle landschapselementen. Natuur- en landschapsbeheer en terreineigenaren krijgen hierin onze actieve steun. Ook de steun aan het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer, dat via de agrarische collectieven wordt voortgezet. Daarnaast is een belangrijke rol weggelegd voor natuurorganisaties, bijvoorbeeld bij de ondersteuning van de vele duizenden vrijwilligers.
- Landgoederen en bosgebieden zijn de parels van de provincie. Het beheer hiervan kost veel geld. Landgoed- en bouseigenaren verdienen daarom ruimte om te ondernemen. We werken nauw samen met terreineigenaren en -beheerders en voorzien in passende vergoedingen die we gaan baseren op doelen

in plaats van maatregelen, zoals nu in het Groene daken zijn voorbeelden van innovatieve concepten om bij te dragen aan meer biodiversiteit.

- We zetten extra in op het versterken van de kwaliteiten van de Hoge Veluwe en de Veluwezoom in Gelderland.
- Onze inzet op het behoud van het open landschap en de groene leefomgeving betekent dat bij de bouw van extra woningen inbreiding voor uitbreiding gaat. Daarbij merken we op dat de groene leefomgeving binnen de bebouwde kom ook bescherming verdient. We blijven de ladder voor duurzame verstedelijking hanteren en bieden ruimte aan biodiversiteit en klimaatadaptatie. Dit kan door bij toekomstige projectontwikkeling te bevorderen dat bestaande natuur zoveel mogelijk wordt gespaard en/of meegenomen in het projectontwerp. Voor provinciale infrastructurele projecten maken we actief gebruik van de Omgevingswijzer en andere handreikingen in het kader van de GreenDeal Duurzame Grond-, Water- en Wegenbouw.
- Om de natuur effectief te beschermen en kwaliteit van lucht, water en bodem te verbeteren zullen we in het kader van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor het kwantificeren van de uitstoot van schadelijke stoffen en het niveau van geluidsoverlast niet alleen gebruik maken van rekenmodellen, maar deze ook toetsen door middel van metingen.
- Op dit moment is er sprake van een lichte afname van het areaal bos. Die trend willen we samen met beherende organisaties keren via het introduceren van natuurvolgend bosbeheer en op basis van nieuw op te stellen bosbeleid. Enige uitdunning van bos kan nodig blijven bij het creëren of behoud van heide- en stuifzandgebieden. Indien er toch gekapt wordt, geldt er een kwalitatieve herplantplicht die wordt gehandhaafd. Te allen tijde is maatwerk geboden in overleg met onze inwoners en partners. We zoeken samen met onze partners hoe we onze natuur naar de toekomst toe kunnen beheren. Hierin staat de weging tussen het stimuleren van bos voor het klimaat en noodzakelijke bomenkap voor het natuurbeheer centraal.
- De gewenste omvang (bepaald door de Fauna Beheer Eenheid) van wildpopulaties zal in overleg met natuurbeheerders en de Wild Beheer Eenheden nauwkeurig worden bepaald mede op basis van ecologische principes. Door een gevarieerde grazersdichtheid is er meer natuurlijke verjonging van bossen, waardoor meer diversiteit in het landschap ontstaat. Waar bewoners overlast ervaren en voor bescherming van land- en tuinbouw verkiezen we preventieve maatregelen boven afschot. Afschot is alleen aan de orde wanneer natuurschade, landbouwschade, veiligheid, volksgezondheid of schade aan dijken dat noodzakelijk maakt. Boeren worden gesteund bij het nemen van preventieve maatregelen tegen flora- en faunaschade aan landbouwgewassen. Beheer kan ook worden toegepast waarbij de volgorde preventie, afschot en dan pas schade-uitkering wordt gevolgd. Waar deze schade toch ontstaat, kent de provincie een vergoeding toe.
- We trekken een bedrag uit voor de financiering van roofdieradaptatiemaatregelen (dat wil zeggen maatregelen die genomen worden om bijvoorbeeld vee te beschermen tegen roofdieren). We onderzoeken of een herijking van de schadevergoeding van flora en fauna zinvol is om meer in te zetten op preventie om daarmee de totale lasten te verlagen.
- Er komt een ruimer budget voor natuureducatie voor jong en oud in onderwijs en voor natuurtoerisme. Bijvoorbeeld educatieve wandel- en fietsroutes die ook toegankelijk zijn voor burgers met een beperking. Natuurorganisaties worden gestimuleerd hier een actieve rol in te nemen.
- Vrijwilligers die zich inzetten voor natuur en landschap zijn onmisbaar. In Gelderland zijn er zo'n 20.000. Ze ontwikkelen en beheren natuur en landschap en laten jong en oud de natuur beleven. We willen deze betrokkenheid stimuleren en verruimen.

Bestuursakkoord Limburg

LANDBOUW, NATUUR EN FAUNABEHEER (Hubert Mackus, CDA + Carla Brugman, GroenLinks voor Natura2000)

Wat is de maatschappelijke opgave?

De landbouw is een belangrijke drager van de Limburgse economie en werkgelegenheid. Een groot deel van het Limburgs grondgebied heeft een agrarische bestemming. Agrarische ondernemers staan voor een aantal uitdagingen. Aan de ene kant zijn er economische uitdagingen. Door internationale concurrentie, Europese en nationale regelgeving en veranderingen in klimaat en consumentengedrag moeten boeren keuzes maken tussen schaalvergroting, verbreding, product- en/of productie-innovatie, nieuwe verdienmodellen, biologische productie en andere mogelijkheden. Opvolging in agrarische bedrijven is vaker een (financieel) probleem, wat tot vrijkomende agrarische bebouwingen kan leiden.

Aan de andere kant zijn er maatschappelijke uitdagingen. Zo is er groeiende aandacht voor de omgevingskwaliteit rondom veehouderijen. Voor omwonenden en voor de natuur is het van belang om emissies te beperken en daarmee overlast te verminderen. Ook is er groeiende aandacht voor dierenwelzijn. De consument wil zo goedkoop mogelijke producten in de supermarkt en tegelijkertijd een zo diervriendelijk en biologisch mogelijke productie. Boeren staan voor de uitdaging om hiertussen een balans te vinden die recht doet aan beide belangen.

Limburg kent een uniek landschap en prachtige natuurgebieden. Dit is niet vanzelfsprekend. Verschillende natuurbeheerorganisaties werken dagelijks aan het beheer en kwaliteitsverbetering hiervan. Voor Natura2000-gebieden bestaan Europese afspraken. Het gaat dan om zowel kwantitatieve (aantal hectaren) als kwalitatieve (biodiversiteit) doelstellingen. Veranderingen zoals extremere weersomstandigheden (lange droogte, hevige neerslag) en bijensterfte tasten de natuur aan. De landbouw kan eraan bijdragen dat de kwaliteit van natuur en landschap verbeteren.

De afgelopen jaren zijn er in Limburg verschillende diersoorten opgekomen die schade veroorzaken, zoals de bever, het wild zwijn en de wasbeer. Boeren, omwonenden en andere diersoorten ondervinden hier overlast van. Om de overlast tegen te gaan zijn faunabeheermaatregelen nodig.

Wat is onze ambitie?

Ook in de toekomst willen wij een gunstig ondernemersklimaat voor de landbouw zijn in Limburg. Daarom ondersteunen wij agrarische ondernemers in hun zoektocht naar nieuwe en duurzame verdienmodellen en productiemethoden. In de sectoren waarbij dit economisch realistisch is, zullen wij biologische landbouw en het werken met korte ketens stimuleren. Ook innovaties op het gebied van bijvoorbeeld de eiwittransitie (plantaardig en insecten) en plantmedicijnen kunnen, in verbinding met de Brightlands Greenport Campus Venlo, ondersteund worden. Wij streven naar een meetbare afname van emissies rondom (intensieve) veehouderijen en we houden ons aan de normen die Europees worden gesteld. Het real time meten van emissies is een belangrijke stap om te komen tot doelvoorschriften (in plaats van middelvoorschriften).

Om natuurdoelstellingen te behalen zijn zowel kwantitatieve als kwalitatieve maatregelen mogelijk. Het verwerven en inrichten van nieuwe natuurgebieden is een kostbaar middel, maar kan in sommige gevallen nodig zijn om precies die gebieden te verwerven die cruciaal zijn voor het natuurnetwerk. Het opwaarderen en beter beheren van de bestaande natuurgebieden is vaak een effectiever en vooral efficiënter middel voor de biodiversiteitsdoelen. Daar zijn dan wel nieuwe investeringen voor natuurbeheer en soortenbescherming voor nodig om het beheer klaar te maken voor de toekomst. Dit doen wij samen met de natuurbeheerorganisaties en door 'natuur-inclusieve landbouw' te stimuleren. Door een integrale aanpak met aandacht voor water-, lucht- en bodemkwaliteit, biodiversiteit, dierenwelzijn en voedselkwaliteit valt veel effectiviteit en efficiëntiewinst te behalen. Ook het planten van nieuwe bomen kan bijdragen aan landschappelijke kwaliteit en CO2-reductie.

Landschap en natuur hebben niet alleen ecologische, maar ook recreatieve en maatschappelijke waarde. We streven naar vermaatschappelijking van natuur en landschap. Dit betekent dat wij burgers en (toeristische) bedrijven uitdagen om bij te dragen aan het beheer van ons landschap en initiatieven op dit gebied zullen

ondersteunen. Een landschapsfonds samen met partners kan hieraan bijdragen. Ook hebben we oog voor de waarde die stadsnatuur kan hebben bij (binnen)stedelijke ontwikkeling en IBA.

De Provincie heeft samen met Waterschap Limburg een belangrijke rol om onze leefomgeving aan te passen aan nieuwe weersomstandigheden. De motie Geraats inzake Herprioritering middelen ten behoeve van klimaatadaptatie geeft richting aan een herijking van doelen en middelen binnen het Provinciale Waterplan. Een integrale en realistische benadering van hoogwaterbescherming langs het hele stroomgebied van de Maas is van belang. Om droge en natte periodes het hoofd te bieden werken we toe naar een dynamisch watersysteem. Dijkverleggingen waarbij woningen buitendijks komen te liggen, moeten zoveel mogelijk worden vermeden.

Waar kiezen wij voor?

- Wij gaan opgaben op het gebied van natuur, water, landbouw en landschap in samenhang bezien en aanpakken, samen met de verschillende maatschappelijke partners. Aan deze integrale en gezamenlijke aanpak zullen wij een stevige impuls geven.
- Wij stimuleren innovaties en verduurzaming van bestaande landbouw en kringlooplandbouw. Daarbij ondersteunen we onderzoek naar nieuwe verdienmodellen en innovaties voor biologische landbouw en korte ketens in deelsectoren waar dit realistisch is. Ook initiatieven zoals Groene Helden kunnen hieraan bijdragen.
- Wij gaan voor de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Vitale Veehouderij. Het inkrimpen van de veestapel is geen doel op zich. Wij streven naar het terugdringen van emissies en het verbeteren van de omgevingskwaliteit rondom de intensieve veehouderij. Vanuit dit streven werken we mee aan een warme sanering van de varkenshouderij.
- Wij zetten ons in om Limburgse jonge boeren gebruik te laten maken van de rijksgarantieregeling voor opvolging door jonge boeren en het benutten van de beschikbare budgetten voor opleiding rondom overnameprocessen.
- Wij zullen werken volgens een faunabeheerladder, waarbij preventieve maatregelen de prioriteit hebben, maar beheerjacht niet wordt uitgesloten omwille van een goede wildstand. Ook hebben wij aandacht voor het verbeteren van de kwaliteit van de werkzaamheden van de wildbeheerseenheden.
- Voor soortenbeleid stellen wij 1 miljoen euro per jaar beschikbaar. Daarmee kan motie 2460 Plusquin en Janssen inzake Doorgaan met actieve soortenbescherming worden uitgevoerd.
- Wij maken in afstemming met Waterschap Limburg een nieuw Provinciaal Waterplan met daarin een herprioritering van maatregelen conform de motie 2397 Geraats. Daarnaast zal eerst de bestuursopdracht waterveiligheid worden afgerond, alvorens samen met het Waterschap en andere partners verder stappen worden gezet op het gebied waterveiligheid.
- Wij werken aan een robuust en adaptief water- en grondbeheer.
- Onderzocht wordt of met een herijking van de Landbouw Ontwikkeling Gebieden (LOG's) voordelige effecten kunnen optreden.
- Wij zoeken, naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State over de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), oplossingen die rekening houden met de belangen van alle betrokkenen.
- Het streven is om binnen twee Statenperiodes 1 miljoen bomen te planten.

Bestuursakkoord Zeeland

Landelijk gebied en natuur (Anita Pijpelink, PvdA)

We gaan door met de uitvoering van de Natuurvisie, die recent is vastgesteld. In de periode 2019- 2027 realiseren we bijna 900 ha nieuwe natuur, om een robuust natuurnetwerk te creëren en het verlies aan biodiversiteit terug te dringen. Deze afspraak is in het concept-klimaatakkoord herbevestigd. Daarin krijgt het realiseren van bos, vanuit een oogpunt van CO2-opslag, speciale aandacht.

Het Kavelruilbureau kan een belangrijke rol spelen bij het zoveel mogelijk op basis van vrijwilligheid verwerven van gronden voor natuurontwikkeling. Het Zeeuwse Kavelruilbureau is een landelijk voorbeeld voor de realisatie van grondtransacties, ook voor de realisatie van infrastructurele projecten en optimalisaties in de agrarische sector. We onderzoeken nog dit jaar de uitbouw naar activiteiten in stedelijke verkaveling en werken de plannen voor een Kenniscentrum Grond en Eigendom verder uit.

Het natuurbeheer wordt zo efficiënt mogelijk uitgevoerd. Daarbij heeft de wisselwerking tussen natuur en landbouw onze aandacht. Agrariërs kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan natuurwaarden, onder andere door volhoudbare en natuurinclusieve landbouw en agrarisch natuurbeheer. De belangen vanuit biodiversiteit, natuurontwikkeling en de landbouw lopen zo gelijk op.

De afgelopen jaren is er veel aandacht geweest voor natuurbeleving. Daartoe is onder meer het samenwerkingsverband De Zeeuwse Natuur in het leven geroepen. In De Zeeuwse Natuur bundelen verschillende Zeeuwse natuurorganisaties hun aanbod aan natuureducatie en -activiteiten om 23 mensen (jong en oud) in contact te brengen met de natuur. Dat beleid zetten wij voort. Waar mogelijk zijn natuurgebieden toegankelijk.

De doorontwikkeling van de Programmatische Aanpak Stikstof vraagt de komende tijd intensieve aandacht. Naast het herstel van bestaande natuur en terugdringen van de uitstoot, moet er ook economische ontwikkelingsruimte blijven.

Water

Als geen andere provincie leeft Zeeland met water. De Deltawateren zijn bij uitstek het visitekaartje van Zeeland: belangrijk voor de visserijsector, en voor recreatie en toerisme. Bij hoge rivierafvoeren kunnen de Deltawateren een rol spelen in de waterveiligheid van de Randstad. Tegelijkertijd spelen er grote vraagstukken: zandhonger in de Oosterschelde, toelaten van zout water vanuit de waterkwaliteit, bijvoorbeeld in de Grevelingen, en op termijn het Volkerak-Zoommeer. Die laatste twee hebben consequenties voor de landbouw, die jaarrond over zoet water moet kunnen beschikken. De afstemming met het Rijk, Zuid-Holland en Noord-Brabant vindt plaats in de Stuurgroep Zuidwestelijke Delta. Voor de Oosterschelde is een visie opgesteld, die we verder uitvoering geven. Voor de Westerschelde wordt een visie opgesteld.

Natuurpakket Westerschelde (NPW)

Het NPW vindt zijn oorsprong in afspraken met het Rijk om 600 ha natuur te ontwikkelen in verband met de derde verdieping van de Westerschelde. Onderdeel van het NPW is de ontpoldering van de Hedwigepolder en de uitbreiding van natte natuurwaarden in bijvoorbeeld Perkpolder, Waterdunen, Baalhoek, Knuitershoek en het Zwin. Afronding van het NPW is voorzien in 2022 met een nazorgperiode tot 2025.

Bestuursakkoord Flevoland

(Harold Hofstra, ChristenUnie)

NATUUR

Flevoland beschikt over grote, mooie natuurgebieden. Op dit moment spelen twee grote ontwikkelingen een hoofdrol: de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land en het beheer van de Oostvaardersplassen. Het programma Nieuwe Natuur draagt bij aan de combinatie natuur en recreatie, maar ook aan het natuurnetwerk, de biodiversiteit en aan de structurele verandering naar duurzame landbouw. De herinrichting van het faunabeheer krijgt de komende tijd zijn beslag. Een bedreiging van de natuur vormt het dumpen van (drugs-)afval. Extra toezicht in het buitengebied zien wij als onderdeel van de oplossing.

AMBITIE

We gaan voor een Flevolandse natuur die robuust en beleefbaar is, die een belangrijke bijdrage levert aan een excellente leefomgeving en die Flevoland op de kaart zet als een groenblauw, spannend landschap waar ruimte is voor unieke nieuwe initiatieven. Een mooi voorbeeld daarvan zijn de Markerwadden die in zeer korte tijd zowel nieuwe natuurwaarden hebben toegevoegd aan onze provincie, als een nieuwe toeristische trekpleister vormen. Het laat zien dat Flevoland de combinatie van natuur, toerisme en recreatie en maatschappelijke betrokkenheid weet te koppelen en zo zorgt voor een groene leefomgeving. Dit kunnen we weer benutten bij het Verhaal van Flevoland.

Als coalitiepartijen willen we de ontwikkeling van het Nationaal Park ter hand nemen door te starten met de uitvoering van de Ontwikkelingsvisie. In totaal zal de uitvoering tussen de tien en twintig jaar duren en is de inzet nodig van zowel het rijk, de provincie, de gemeenten als andere partijen. Het doel is om het Nationaal Park te laten uitgroeien tot een begrip in Nederland en daarbuiten. Het is een zeer groot, aaneengesloten natuurgebied, waar overheden, terreinbeheerders, ondernemers en omgeving gezamenlijk komen tot nieuwe ontwikkelingen. Het gebied is natuurlijk en spannend en biedt ruimte voor creatieve, duurzame ideeën.

We geven samen met Staatsbosbeheer uitvoering aan het beleidskader voor het beheer van de Oostvaardersplassen conform het advies van de commissie Van Geel. We dragen er daarbij zorg voor dat het beheerplan verantwoord en veilig wordt uitgevoerd. Het beheer van de Oostvaardersplassen heeft tot doel de biodiversiteit te herstellen (doelstelling van Natura 2000 (N2000)) en dat gaat hier vooral over het op peil houden van de vogelstand. Dat is de reden voor de moeras-reset. Het is ook de reden dat de populatie van grote grazers, ooit geïntroduceerd in het gebied als middel om de vegetatie onder controle te houden, tussen de 1.100 en maximaal 1.500 dieren mag bedragen. Daar is het geldende beleidskader op gericht en dat zal ook het uitgangspunt zijn bij de actualisatie van het N2000-beheerplan, voorzien in 2021. De combinatie van maatregelen leidt tot herstel van een aantrekkelijk halfopen landschap met veel variatie. Door geleidelijke overgangen van open water naar moeras, van bosgebied naar grazige gebieden ontstaat een natuurlijk en gevarieerd landschap dat door veel mensen wordt gewaardeerd.

De lessen die we hebben getrokken uit het programma Nieuwe Natuur integreren we in het reguliere natuurbeleid en passen we ook bij andere opgaven toe, zodat ook daar de principes van initiatief uit de samenleving, integrale aanpak en uitnodigend naar de samenleving worden toegepast.

In de toekomst zien we dat de Flevolandse natuur floreert, de biodiversiteit herstelt en dat zowel inwoners als bezoekers genieten van de ontspanningsmogelijkheden die zij biedt met het rijke aanbod aan wandel-, MTB-, skate- en fietsroutes en natuurobservatiepunten. Bermen en akkerranden willen we blijven benutten voor het versterken van de biodiversiteit. Dit draagt bij aan de natuurwaarden, een gevarieerd landschap en de grondkwaliteit.

WAT WE IN 2023 HEBBEN BEREIKT

- We zijn met alle betrokken partijen gestart met de uitvoering van de eerste bouwstenen uit de Ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land. Daaronder vallen in elk geval de volgende onderdelen:
 - De samenwerkende partners hebben een programmabureau opgezet dat aanjager is voor de doorontwikkeling van het Nationaal Park.

- De poortontwikkeling bij Almere en Lelystad is afgerond.
 - Investeerders krijgen ruimte voor nieuwe ontwikkelingen die bijdragen aan de kwaliteit van het gebied, de robuustheid van het systeem, duurzaamheid, natuurwaarden en aan de aantrekkelijkheid voor recreatie en toerisme.
- De maatregelen uit het beleidskader Oostvaardersplassen zijn grotendeels uitgevoerd en het dierenwelzijn is goed geborgd met als resultaat dat het evenwicht tussen flora en faunabeheer is hersteld, de biodiversiteit is toegenomen en landschap aantrekkelijker is geworden.
- De N2000-beheerplannen voor Oostvaarders- en Lepelaarsplassen zijn geactualiseerd.
- De extra voorzieningen voor recreatie en toerisme rond de Oostvaardersplassen hebben geleid tot toename van het aantal bezoekers en tot een groter draagvlak in de maatschappij.
- Het programma Nieuwe Natuur is afgerond en de projectgebieden zijn ingericht.
- Het onderzoek naar de mogelijkheid van het ontwikkelen van de Oostvaardersoever (als project voor het EU-programma voor ontwikkeling van natuur en milieu LIFE) is afgerond en er is een besluit genomen door het ministerie over deze verbinding tussen het Markermeer en de Oostvaardersplassen.
- We hebben met betrokken gebiedspartners een actieplan biodiversiteit opgesteld.
- Als provincie dragen we, samen met partners, bij aan de soortendiversiteit door bermen van (water-)wegen te benutten voor wilde flora. Zo zijn we bovendien een bijvriendelijke provincie.
- De transitie van de organisatie van het faunabeheer is voltooid.
- Het toezicht en de handhaving in het buitengebied zijn op orde.

Bestuursakkoord Zuid-Holland

Versterken natuur in Zuid-Holland (Berend Potjer, GroenLinks)

De combinatie van het kenmerkende kust-, veenweide- en rivierdelta- landschap, waarin steden en landschap met elkaar verweven zijn, maakt onze provincie veelzijdig en uniek. Een typisch Hollands landschap met koeien in de wei en met belangrijke leef- gebieden voor plant- en diersoorten.

Ons landschap en de biodiversiteit staan onder druk door het groeiend aantal inwoners, economische ontwikkeling, bodemdaling en de klimaatverandering. Er is behoefte aan meer ruimte voor woningen en bedrijvigheid. Die ruimte is door een uitspraak van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof (PAS) op het moment niet meer voorhanden. We zoeken naar een gezonde leefomgeving waarbij duurzame, economische dynamiek en ecologische groei in balans zijn.

De landbouwsector, op veel plaatsen drager van het landschap, heeft te kampen met bodemdaling en druk op schaalvergroting vanuit de wereldmarkt. Ook verstedelijking en oprukkende bedrijvigheid zetten druk op het open landschap. Tegelijkertijd groeit het besef dat een aantrekkelijk landelijk gebied een belangrijke vestigingsfactor is voor mensen en bedrijven en een essentieel onderdeel van de leefomgevingskwaliteit voor inwoners, werknemers, recreanten en toeristen.

Onze aanpak

Vitale landbouw

- De landbouw is een belangrijke sector omdat deze zorgt voor onze voedselproductie. We zijn trots op onze boeren en we zien dat ze van alle kanten onder druk staan: een veranderend klimaat, bodemdaling, afnemende biodiversiteit en economische concurrentie. We gaan in gesprek met de sector en andere betrokken partijen over hun toekomstperspectief. Daarbij zoeken we nadrukkelijk naar nieuwe verdienmodellen en innovatieve oplossingen.
- Samen met de veehouders en akkerbouwers werken we aan diverse opgaves. Daaronder vallen in ieder geval circulaire landbouw, de biodiversiteit en de uitwerking van het nog vast te stellen Klimaatakkoord. De boeren maken zelf als ondernemers keuzes, want zij kennen hun markt. Wij zetten de uitwerking van de InnovatieAgenda Duurzame Landbouw voort. Het Rijk stelt forse financiën beschikbaar richting een klimaatneutrale agrarische sector. Wij gaan samen met de sector en andere partners kijken naar het verbinden van klimaatdoelen aan opgaves zoals bodemdaling, nieuwe verdienmodellen voor boeren en teelt van innovatieve producten.
- Samen met veehouders zetten we ons in voor dierenwelzijn.
- We versterken het ketenbeheer in de voedselproductie, onder andere door samenwerking met lokale voedselproducenten zoals in de 'Groene Cirkels' en de 'Voedselfamilies'.
- We onderzoeken de mogelijkheid om biodiversiteit te versterken, onder andere via een programma boerenlandvogels.
- Overlast van in het wild levende dieren bestrijden we op de meest diervriendelijke manier. Daar waar wij hier over gaan zetten we in op steeds verder terugdringen van het gebruik van insecticiden. Innovatie is ook hierbij belangrijk.

Gezonde en beleefbare natuur

- We willen de doelen behalen van het Natuurpact uit 2013 en de Kaderrichtlijn Water (KRW) en Natuurnetwerk Nederland (NNN). Daartoe gaan we verder met natuurontwikkeling en kennisontwikkeling, waarvoor we samenwerking blijven zoeken met kennisinstellingen en Terrein Beherende Organisaties.
- We behouden en beschermen de Natura2000- gebieden. Wij willen hier geen ontwikkeling of uitbreiding van (recreatie)huizen of bedrijfshuisvesting.
- We onderzoeken de mogelijkheid voor een programma 'investeren in klimaat en groen'. Door bundeling van middelen en kennis uit verschillende programma's en sectoren stimuleren wij integrale gebiedsontwikkeling.

- We willen meer biodiversiteit in onze provincie. We bekijken de mogelijkheden om onze infrastructuur hierop aan te passen, zoals bermbeleid. We stimuleren Zuid-Hollanders om in hun dagelijkse leefomgeving bijdrages te leveren aan de versterking van de biodiversiteit, zoals bijenkasten, minder tuintegels en groene daken.
- We onderzoeken de mogelijkheid om in het landelijk gebied meer ruimte te voorzien voor bomen zonder dat het ten koste gaat van het open gebied en de boerenlandvogels.
- Natuureducatie, speelnatuur en activiteiten als 'Kijken bij de boer' versterken de betrokkenheid van onze inwoners bij de natuurlijke omgeving.

Leven met water en bodemdaling

- Waterwegen zijn ook ecologische structuren. Zuid-Holland verenigt - samen met betrokken overheden - de aanpak van oevers, bodem en waterwegen in een integraal programma, gericht op versterking van biodiversiteit.
- We werken samen met de waterschappen aan de uitvoering van het Deltaprogramma op onder andere zoetwater en waterveiligheid.
- We werken samen met de drinkwaterbedrijven om voldoende drinkwater voor onze inwoners te garanderen.
- Het Kierbesluit Haringvliet versterkt de biodiversiteit door het binnen laten van zout water. In dit gebied blijven wij ons inspannen voor voldoende zoet water voor de landbouw.
- In ons deltagebied zetten we in op grootschalige natuurontwikkeling die kansen biedt voor (kust)landschap, flora, fauna en biodiversiteit, vooral in Nationaal Park Hollandse Duinen en NL Delta Biesbosch-Haringvliet. Wij kijken naar mogelijke kustontwikkelingen voor veiligheid en natuur, zoals de succesvolle Zandmotor.
- Bodemdaling in het bebouwd gebied en van de veengronden van het Groene Hart is een probleem met grote gevolgen. Behoud van het veenweidegebied als cultuur-historisch landschap en als gebied voor landbouw vraagt extra inzet in het kader van binden van CO₂, natuurbehoud en beperking van de bodemdaling.
- We werken aan een nieuw programma bodemdaling en betrekken daarbij de kennisinstellingen en andere partijen zoals afgesproken in de Regio Deal bodemdaling Groene Hart. Ook het Veenweiden Innovatiecentrum (VIC) betrekken we bij deze problematiek.